

KNJIŽNICA LAŠKO

Nina Mlakar

**SPLOŠNA KNJIŽNICA KOT PROSTOR:
POTREBE IN PRIČAKOVANJA ZAPOSLENIH IN UPORABNIKOV
KNJIŽNICE LAŠKO**

Pisna naloga za bibliotekarski izpit

Laško, 2019

IZJAVA O AVTORSTVU IN O JAVNI OBJAVI PISNE NALOGE

Spodaj podpisana Nina Mlakar, izjavljam, da sem avtorica pisne naloge za bibliotekarski izpit za bibliotekarja z naslovom: Splošna knjižnica kot prostor: potrebe in pričakovanja zaposlenih in uporabnikov Knjižnice Laško.

S svojim podpisom zagotavljam, da:

- sem pisno nalogo izdelala samostojno in je moje avtorsko delo,
- so dela drugih avtorjev oziroma avtoric, ki jih navajam neposredno ali povzemam, navedena oziroma citirana v skladu s standardom APA,
- sem besedila ali podatke, ki so avtorsko zaščiteni, uporabila v skladu z določbami zakona, ki določa avtorske pravice,
- je elektronska oblika pisne naloge istovetna s tiskano obliko naloge,
- na podlagi 23. člena Pravilnika o bibliotekarskem izpitu ter v skladu s prvim odstavkom 21. člena Zakona o avtorski in sorodnih pravicah dovoljujem javno objavo elektronske oblike pisne naloge na portalu Digitalne knjižnice Slovenije.

Podpis avtorice: _____

V Laškem, dne 14.10.2019

Ključna dokumentacijska informacija

Ime in PRIIMEK: Nina MLAKAR

Naslov pisne naloge: Splošna knjižnica kot prostor: potrebe in pričakovanja zaposlenih in uporabnikov Knjižnice Laško.

Kraj: Laško

Leto: 2019

Št. strani: 34 Št. slik: 10 Št. preglednic: 2

Št. prilog: 2 Št. strani prilog: 5 Št. referenc: 30

Strokovno usposabljanje za bibliotekarski izpit je potekalo v Knjižnici Laško.

Mentorice v času strokovnega usposabljanja: Gabrijela Pirš, Jerica Horjak in Barbara Rančigaj

UDK: 027.022(497.4Laško)

Ključne besede: splošne knjižnice, Knjižnica Laško, knjižnični prostori, uporabniki

Izvleček:

Tema pisne naloge se nanaša na vlogo in pomen knjižničnega prostora za uspešno opravljanje nalog splošne knjižnice. Zanimajo nas zakonske in strokovne podlage za načrtovanje prostorske ureditve knjižnic, percepcija in pomen knjižničnega prostora skozi zgodovino ter njegova družbena in ekonomska vrednost. Ker se Knjižnica Laško že vrsto let srečuje s prostorsko stisko, ki zavira njen razvoj, smo želeli o tej problematiki pridobiti tudi mnenja uporabnikov in zaposlenih v knjižnici. Raziskovalne podatke smo pridobili s pomočjo različnih raziskovalnih metod. Pregledali smo obstoječo strokovno literaturo ter raziskave drugih knjižnic, ki se nanašajo na knjižnični prostor, s spletno anketo smo pridobili mnenja uporabnikov, v osebnih intervjujih so nam zaposleni posredovali pripombe in predloge glede prostorov Knjižnice Laško, opravili smo tudi krajšo ekspertno študijo za izračun potrebnih površin knjižnice. Ugotovili smo, da uporabniki knjižnico v največji meri uporabljajo za izposojanje gradiva ter obisk prireditvev. Lokacija knjižnice se jim zdi primerna, prostori pa estetsko urejeni. Večinoma so izpostavili, da so prostori premajhni in neprimerni za gibalno ovirane. Posebej problematična sta po njihovem mnenju neprimerna prireditveni prostor in otroški oddelek. Zaposleni ugotavljajo, da knjižnici primanjkujejo različni prostori za razvoj novih dejavnosti, kot najprimernejša rešitev prostorske problematike pa se jim zdi izgradnja prizidka ali novogradnja. Pisna naloga služi kot podlaga za pripravo novega strateškega načrta ter nadaljnje reševanje prostorskih vprašanj knjižnice.

KAZALO

1	UVOD.....	1
1.1	KNJIŽNICA LAŠKO	1
1.2	RAZISKOVALNI PROBLEM IN PREDMET RAZISKOVANJA	2
1.3	NAMEN IN CILJI RAZISKAVE	3
1.4	RAZISKOVALNA VPRAŠANJA IN HIPOTEZE	4
1.5	METODOLOGIJA IN METODE	4
1.5.1	Anketna metoda.....	5
1.5.2	Metoda intervjuja.....	6
1.5.3	Ekspertna študija.....	6
1.5.4	Omejitve raziskave	7
2	KNJIŽNIČNI PROSTOR, NJEGOVA UREDITEV IN POMEN	7
2.1	UREDITEV KNJIŽNIČNEGA PROSTORA V ZAKONSKIH IN DRUGIH DOKUMENTIH	7
2.2	KNJIŽNIČNI PROSTOR SKOZI ČAS	9
2.3	DRUŽBENI IN EKONOMSKI POMEN KNJIŽNIČNEGA PROSTORA.....	10
2.4	NAČRTOVANJE SODOBNEGA KNJIŽNIČNEGA PROSTORA	12
2.5	RAZISKAVE KNJIŽNIČNEGA PROSTORA V DRUGIH SPLOŠNIH KNJIŽNICAH.....	14
3	RAZISKAVA.....	16
3.1	REZULTATI ANKETE	16
3.2	REZULTATI INTERVJUJEV	24
3.3	REZULTATI EKSPERTNE ŠTUDIJE.....	26
3.4	PREVERJANJE HIPOTEZ.....	27
4	RAZPRAVA Z ZAKLJUČKI.....	28
5	NAVEDENI VIRI IN LITERATURA	32

KAZALO SLIK IN PREGLEDNIC

Slika 1: Pogostost obiska Knjižnice Laško (n = 163).....	17
Slika 2: Pomen Knjižnice Laško (n = 475)	17
Slika 3: Uporaba storitev Knjižnice Laško (n = 420).....	18
Slika 4: Mnenje o prostorski ureditvi Knjižnice Laško (n = 149).....	18
Slika 5: Mnenje upokojencev o prostorski ureditvi Knjižnice Laško (n = 23)	19
Slika 6: Mnenje manj pogostih obiskovalcev o prostorski ureditvi Knjižnice Laško (n = 41)	20
Slika 7: Mnenje o največji odliki Knjižnice Laško (n = 142)	22
Slika 8: Struktura anketirancev po spolu (n = 146).....	22
Slika 9: Struktura anketirancev po starosti (n = 147)	23
Slika 10: Struktura anketirancev glede na status (n = 147)	23
Preglednica 1: Želje anketirancev glede prihodnjega razvoja Knjižnice Laško.....	20
Preglednica 2: Izračun potrebne površine prostorov Knjižnice Laško.....	27

UPORABLJENE KRATICE

IFLA	Mednarodna zveza bibliotekarskih društev in ustanov
ISO/TR 11219:2012	Mednarodni standard (Informatika in dokumentacija - Kakovostni pogoji in osnovna statistika za zgradbe knjižnic - Prostor, funkcija in oblikovanje)
MKL	Mestna knjižnica Ljubljana
RFID	Radiofrekvenčna identifikacija (angleško Radio Frequency IDentification)
UTŽO	Univerza za tretje življenjsko obdobje
ZKnj-1	Zakon o knjižničarstvu

KAZALO PRILOG

Priloga 1: Anketni vprašalnik	I
Priloga 2: Intervju zaposlenih v Knjižnici Laško	V

ZAHVALA

Zahvaljujem se Knjižnici Laško za ponujeno karierno priložnost, z največjim veseljem pa direktorju Mateju Jazbinšku in mentorici Gabrijeli Pirš za vse prijazne, spodbudne besede, vso pomoč in nasvete, predvsem pa razumevanje. Posebna zahvala gre mojim dragim kolegicam, ki so mi stale ob strani, me bodrile in opravljale somentorsko vlogo, ne le tokrat, vsa ta leta. Hvala - Jerica, Barbara, Martina, Zdenka, Ana in Valentina! Nadvse hvaležna sem tudi svojim staršem, prijateljem in partnerju Boštjanu. Brez njihove ljubezni in podpore moje sanje ne bi bile mogoče.

1 UVOD

Knjižnični prostor je pomembno povezan z dejavnostjo knjižnic, prav tako pa vpliva na doživetje knjižnice in njenih storitev s strani njenih uporabnikov. Skozi zgodovino se je precej spreminjal, prav tako njegov simbolni pomen. Ljudi je navdajal z občutkom strahospoštovanja, dodatne motivacije za poglobljeno delo ali inspiracije za nove ideje in miselne konstrukte. Redko nas pusti ravnodušne, večkrat celo navdušuje, da se vedno znova vračamo in medsebojno vplivamo drug na drugega.

V slovenskem prostoru in tujini zadnja leta opažamo precejšen porast izgradnje novih knjižničnih stavb ali prizidkov obstoječim ter prenov oziroma spreminjanja namembnosti neknjižničnih prostorov v knjižnične. Opazen je celo svojevrsten paradoks, saj kljub digitalizaciji svetovne tiskane produkcije, posledični poplavi elektronskih virov in novim načinom iskanja informacij v zadnjih desetletjih knjižnični prostor ne izgublja svojega pomena, nasprotno, postaja osrednji del knjižnične ponudbe.

V pisni nalogi se lotevamo prostora splošne knjižnice v najširšem smislu, od fizičnega prostora s svojimi značilnimi elementi, njegove evolucije skozi čas, pa vse do njegovega simbolnega pomena, ki doživlja metamorfoze pod vplivom družbenih in tehnoloških sprememb v okolju. Skozi pregled obstoječe literature in podobnih raziskav ostalih knjižnic ter izvedbo lastne raziskave želimo pridobiti vpogled v to področje in ugotoviti, kako k prostorskim preureditvam pristopajo drugod. Pri tem ne smemo pozabiti niti na zakonsko ureditev tega področja v Sloveniji. Še posebej nas bo zanimalo, kako o prostorih Knjižnice Laško razmišljajo naši uporabniki in zaposleni ter kaj pričakujejo in potrebujejo glede prostora. Izsledki nam bodo v pomoč pri nadaljnjem načrtovanju ukrepov za reševanje prostorske problematike knjižnice, v prvi vrsti pri prizadevanjih za povečanje njenih površin, tako za uporabnike kot zaposlene.

1.1 KNJIŽNICA LAŠKO

Osrednja splošna Knjižnica Laško opravlja knjižnično dejavnost za prebivalce v dveh občinah, občini Laško in občini Radeče. Poleg osrednje knjižnice v Laškem, ki je največja in

kjer je sedež javnega zavoda, v njeno mrežo spadata še krajevni knjižnici v Radečah in Rimskih Toplicah ter izposojevališča v Jurkloštru, Zidanem Mostu in Šentrupertu.

Knjižnica je s svojimi dejavnostmi in storitvami namenjena vsem občanom, svojim uporabnikom omogoča vseživljenjsko izobraževanje, izboljšuje bralno, informacijsko, kulturno ter ostale pismenosti. Svojo dostopnost ohranja tudi v odročnejših predelih občin, širi kulturna obzorja občanov in krepi lokalno zavest. Skupaj s kompetentnimi zaposlenimi skrbno načrtuje svojo knjižnično zbirko in bogato, kakovostno prireditveno in domoznansko dejavnost ter se z najrazličnejšimi storitvami odziva na potrebe svojega okolja. Je povezovalni element lokalne skupnosti, prostor druženj in srečevanj, vzpodbuja osebno ustvarjalnost, izmenjevanje življenjskih izkušenj, znanj in stališč občanov (Poslanstvo in vizija, 2018).

Osrednja knjižnica v Laškem od leta 1981 deluje v prenovljenem, okrog 500 let starem, Weichselbergerjevem dvorcu v starem mestnem jedru. Zadnja adaptacija je bila v letu 2005, ko je knjižnica pridobila urejeno tretjo uporabno etažo – oddelek za odrasle. Zgodovinski značaj zgradbe odražajo nevsiljivi, estetsko urejeni prostori, kjer prevladujeta les in značilna modra barva, ki dopolnjuje celostno podobo (Jazbinšek in Kovačič, 2014, str. 32).

1.2 RAZISKOVALNI PROBLEM IN PREDMET RAZISKOVANJA

Knjižnica Laško svojo dejavnost pretežno izvaja v pritličju in prvem nadstropju zgradbe, medtem ko ji je za vse bolj obiskane prireditve na voljo le podstrešni prostor, ki je slabše dostopen in statično omejen. Celotno nadstropje je slabše dostopno predvsem za starejše uporabnike in gibalno ovirane, saj dograjeno zunanje dvigalo zaradi spomeniškovarstvenih zahtev pripelje le do prvega nadstropja, kjer se nahajajo oddelek za odrasle in interni prostori.

Knjižnica Laško ima za svojo dejavnost na razpolago le skromnih 550 m² bruto površin. To vključuje hodnike, pisarne, sanitarije in klet, ki je razen skladiščnega prostora povsem neurejena. Površina je izrazito premajhna za obstoječ obseg zbirke in nabor dejavnosti, kaj šele za nadaljnji razvoj dejavnosti, ki jih uvajamo zadnja leta, npr. Univerzo za tretje življenjsko obdobje (UTŽO). Več let se soočamo s prenatrpanimi knjižnimi policami, za katere je na voljo le 280 m² površin (Jazbinšek in Kovačič, 2014, str. 32, 136; Strateški načrt Knjižnice Laško 2014–2019, 2014, str. 5). Prostorsko stisko smo do sedaj reševali z umikom

manj izposojanega gradiva v dislociran depo in v kletni skladiščni prostor. Zgoščenost postavitve zbirke je dosegla svoj maksimum. Osrednji hodnik knjižnice omogoča postavitev raznih priložnostnih razstav in tako prispeva k multifunkcionalni rabi prostora. Prostorska ureditev ni primerna za gibalno ovirane uporabnike, saj ne omogoča enostavnega dostopa do prireditvev, gradiva in sanitarij. Poleg tega ni dovolj udobnega prostora niti za druženje in dejavnosti večjih skupin. Veliko časa nam vzame neprestano rotiranje in postavitve opreme v prireditvenem prostoru, kjer se izvajajo raznovrstne dejavnosti: od pravljичnih uric, ustvarjalnih delavnic, bibliopedagoških ur, drugih različnih oblik prireditvev in študijskih krožkov UTŽO. Želimo si dodatnih prostorov, ki bi naši knjižnici dali novo dimenzijo, privabili nove obiskovalce ter omogočili več aktivnosti in večjo kakovost življenja v lokalni skupnosti. Za enkrat vidimo dve možnosti za reševanje prostorske stiske: prizidek k obstoječi zgradbi ali selitev na novo lokacijo – novogradnjo. Dislocirana skladišča so le skrajna začasna rešitev, ki rešuje le premestitev presežnega gradiva, ne pomeni pa več prostora za izvajanje knjižničnih dejavnosti, zadrževanje uporabnikov v prostorih knjižnice idr. Poleg tega se takšna skladišča do sedaj niso najbolje obnesla.

V sklopu naše naloge je pomembno raziskati sodobne smernice, ki narekujejo organizacijo knjižnice kot odprtega javnega prostora lokalne skupnosti za druženje, izmenjavo mnenj, učenje in preživljanje prostega časa, ter analizirati knjižnični prostor tudi v sociološkem smislu spreminjanja navad in vedenja uporabnikov, ki nastajajo kot posledica napredka in sprememb v širši družbi.

1.3 NAMEN IN CILJI RAZISKAVE

Namen pisne naloge je teoretično raziskati področje knjižničnega prostora z več vidikov, in sicer tako v Sloveniji kot v tujini. Še posebej nas zanima, kako uspešno se s prostorskim načrtovanjem, novimi trendi in pričakovanji uporabnikov spopadajo drugje v svetu. Identificirati želimo, kaj vse je potrebno za uspešno načrtovanje novih knjižničnih prostorov. Oceniti, kaj glede prostorov v naši knjižnici deluje dobro in kaj bi bilo potrebno spremeniti. Z rezultati raziskave bomo dopolnili naša dosedanja razmišljanja o tem, kakšna naj bi bila nova knjižnica. Izvedeli bomo tudi, kaj si želijo predvsem tisti, katerim je knjižnica namenjena. Rezultati raziskave nam bodo pomagali pri pripravi podrobnejših smernic za prihodnji prostorski razvoj knjižnice.

Cilj naloge je pregledati literaturo s področja urejanja knjižničnih prostorov ter ugotoviti, kako problematiko naših prostorov vidijo uporabniki in zaposleni, ki v njih dnevno opravljajo knjižnično dejavnost za lokalno skupnost. Pripraviti želimo podlago za pomoč vodstvu knjižnice pri odločanju o nadaljnjih ukrepih, lažjem pogajanju s financerji in enostavnejši predstavitvi problematike vsem, ki bodo udeleženi v procesu izvedbe. Ugotovitve raziskave bodo za nas izredno pomembne, čeprav se zavedamo, da uporabniki morebiti ne bodo zaznali naše prostorske stiske. Ves čas se intenzivno trudimo, da le-ta za obiskovalce naših prostorov ne bi bila očitna.

1.4 RAZISKOVALNA VPRAŠANJA IN HIPOTEZE

Z raziskavo želimo odgovoriti na sledeča raziskovalna vprašanja:

1. Kakšen je namen obiska in uporabe prostora knjižnice s strani uporabnikov?
2. Kako uporabniki dojemajo posamezne elemente trenutne prostorske ureditve knjižnice?
3. Kaj bi si uporabniki najbolj želeli glede možnih sprememb knjižničnega prostora?
4. Katere prednosti in slabosti trenutnih prostorov knjižnice zaznavajo zaposleni v knjižnici?
5. Na kakšen način bi zaposleni ob izboljšanih prostorskih pogojih razširili dejavnost knjižnice?

Preveriti želimo naslednje hipoteze:

H1: Osrednja knjižnica v Laškem bi glede na strokovne standarde potrebovala cca 1.300 do 1.500 m² uporabnih površin.

H2: Obstoječi prostori Knjižnice Laško ne ustrezajo potrebam uporabnikov in so neprimerni za izvajanje dejavnosti knjižnice.

H3: Uporabniki knjižnice utesnjenosti prostorov večinoma ne občutijo in ne opazijo prostorskih težav.

H4: Zaposleni bi raje ostali na trenutni lokaciji in prostorsko stisko reševali s sodobnim prizidkom k obstoječi knjižnični zgradbi.

1.5 METODOLOGIJA IN METODE

V teoretičnem delu raziskave smo opravili pregled domače in tuje strokovne ter znanstvene literature, ki se nanaša na tematiko knjižnic kot prostora. V empiričnem delu raziskave smo med uporabniki opravili pisno spletno anketo, med zaposlenimi pa ustne, individualne intervjuje, pri čemer smo uporabili tehniko polstrukturiranega intervjuja. Anketni vprašalnik za uporabnike je bil pripravljen v spletnem okolju 1KA. Nanj smo uporabnike knjižnice opozorili ter jih povabili k sodelovanju v raziskavi s sporočilom prek elektronske pošte ter spletne strani in Facebook strani Knjižnice Laško. Za izračun potrebne kvadrature prostorov, ki je pogoj za nadaljnje uspešno delovanje knjižnice, smo izvedli krajšo ekspertno študijo.

1.5.1 Anketna metoda

Anketna metoda, pri kateri gre za v osnovi za enostavno spraševanje in odgovarjanje, spada med kvantitativne raziskovalne metode zbiranja podatkov s pomočjo posrednega ali neposrednega merjenja. Praviloma ne gre za preučevanje celotne populacije, ampak iz nje izberemo le določene enote, ki tvorijo vzorec. Takšen vzorec omogoča posploševanje značilnosti in stališč celotne populacije. Zbiramo individualne podatke in jih med vrednotenjem združujemo v agregatne podatke. Ugotavljamo objektivne in subjektivne informacije o predmetu raziskovanja. Cilj anketiranja ni le v opisovanju posameznih vrednosti, temveč v iskanju njihove medsebojne odvisnosti. Pri takšnem načinu prihranimo čas in sredstva, a še vedno dobimo zadovoljive informacije v odvisnosti od velikosti oz. reprezentativnosti vzorca (Ambrožič, 2005, str. 23–25)¹.

Vzorec je reprezentativen, ko enote iz populacije izberemo naključno in te kažejo lastnosti ciljne populacije. V našem primeru so ciljna populacija uporabniki Knjižnice Laško oz. vsi obiskovalci naših prostorov. Enota vzorca je uporabnik, star nad 15 let. Poznamo pet modelov oz. tehnik vzorčenja: namenski, priročni, verižni, priprava vzorca s pomočjo zemljevida in ciljni vzorec. Za anketo smo uporabili namenski vzorec, ki omogoča hitro oceno potreb in storitev, identificira nove smeri raziskovanja, omogoča sprotno preverjanje hipotez in spremljanje ter preučevanje odklonskih primerov (Flaker idr., 2019, str. 112–117).

¹ Avtorica v prispevku podrobneje predstavi značilnosti anketne metode in načine zbiranja raziskovalnih podatkov.

1.5.2 Metoda intervjuja

Intervju spada med kvalitativne metode raziskovanja. Intervjujev poznamo več vrst, najpogosteje jih delimo glede na strukturiranost oz. standardiziranost (Kordeš in Smrdu, 2015, str. 40–41):

- Strukturirane intervjuje z vprašanji zaprtega tipa in pričakovanimi odgovori.
- Delno ali polstrukturirane intervjuje, ki so najpogostejši, vprašanja so odprtega tipa, lahko vnaprej znana in sledijo predhodnemu razporedu. S takšnim fleksibilnim pristopom lahko identificiramo problem, ugotovimo, kako ljudje gledajo nanj, in dobimo bolj osebne informacije.
- Nestrukturirane intervjuje, ki omogočajo udeležencev poglobljen pogled na pomemben dogodek ali pojav. Intervjuvar se poskuša le z minimalno interakcijo vključevati v komunikacijo, da čim manj vpliva na prosti tok udeleženčeve besede.

Za intervju zaposlenih v knjižnici smo izbrali metodo polstrukturiranega intervjuja, ki na osnovi vnaprej pripravljenih vprašanj omogoča lažje primerjave individualnih odgovorov zaposlenih. V raziskovalni vzorec smo zajeli šest oseb, med njimi tako strokovne kot vodstvene delavce Knjižnice Laško.

1.5.3 Ekspertna študija

Ekspertno teoretično študijo opravi raziskovalec sam. Pri tem gre za sistematično primerjavo nekega sistema, dejavnosti ali pojava z vnaprej postavljenim modelom oz. okvirjem. Takšna raziskava mora biti dobro načrtovana, objektivna in preverljiva. Najlažje posamezne postavke, ki so predmet raziskave, najprej nedvoumno definiramo, jih umestimo v obrazec ter nato preverjamo in primerjamo. Tudi ta metoda je relativno hitra in enostavna, je ponovljiva in omogoča osnovo za nadaljnje študije (Žumer, 2005, str. 96–100). Omenjena metoda je nenadomestljiva pri ugotavljanju skladnosti nečesa s priporočili in standardi, ki so že v osnovi okvir za primerjavo. V našem primeru smo metodo uporabili za primerjavo trenutnega stanja knjižničnih prostorov z izračunom potrebnih kvadratur posameznih knjižničnih prostorov glede na nove standarde.

1.5.4 Omejitve raziskave

Na velikost anketnega vzorca oz. doseg naše ankete nimamo velikega vpliva. Niti nimamo vpliva na dojemanje uporabnikov glede prostorskih potreb naše knjižnice, na njihovo zanimanje ali raven znanja o tej temi. Mogoče je, da anketiranci katero od vprašanj ne bodo razumeli. Želje in mnenja uporabnikov lahko niso realna ter se preveč razlikujejo od dejanskih potreb knjižnične dejavnosti in interesov financerjev. Izračuni kvadrature prostorov bodo izhajali iz trenutnega stanja, ki lahko v primeru ponovnega večletnega neukrepanja kmalu zastarijo. Verjetno bo potreben ponoven izračun kvadrature, ko bomo na podlagi izsledkov te pisne naloge in nadaljnjih postopkov ocenili, koliko dodatnih prostorov bodo zahtevale načrtovane programske vsebine Knjižnice Laško.

2 KNJIŽNIČNI PROSTOR, NJEGOVA UREDITEV IN POMEN

Čeprav na knjižnični prostor vplivajo preference knjižničarjev in uporabnikov, njegovo urejanje ni naključno. Prostorsko ureditev skrbno določajo zakoni, pravilniki, smernice ter standardi in priporočila.

2.1 UREDITEV KNJIŽNIČNEGA PROSTORA V ZAKONSKIH IN DRUGIH DOKUMENTIH

Zakon o knjižničarstvu (ZKnj-1, 2001) je v Sloveniji krovni zakon, ki določa knjižnično dejavnost, financirano iz javnih sredstev. 36. člen zakona določa, da morajo vse knjižnice, ki izvajajo javno službo, imeti ustrezen obseg in izbor strokovno urejenega knjižničnega gradiva, ustrezno število ustrezno usposobljenih strokovnih delavcev, ustrezno organizacijo knjižnične dejavnosti in nenazadnje ustrezen prostor in opremo. 37. člen določa, da izpolnjevanje pogojev iz 36. člena preverja nacionalna knjižnica vsaka tri leta na podlagi javnega pooblastila z odločbo in s pomočjo statističnih podatkov knjižnic. To ne velja za splošne knjižnice, za katere izpolnjevanje pogojev ugotavlja ministrstvo, pristojno za kulturo.

Podrobneje nekatere določbe iz ZKnj-1 (2001) ureja Pravilnik o pogojih za izvajanje knjižnične dejavnosti kot javne službe (2003), ki določa minimalne pogoje za izvajanje knjižnične dejavnosti kot javne službe. Pravilnik v 8. členu pravi, da mora knjižnica imeti

prostor, v sorazmerni velikosti s številom nalog, ki jih opravlja in s številom oz. potrebami potencialnih uporabnikov, ki jim služi. Prostor mora omogočati varno in pregledno ureditev in dostop do knjižničnega gradiva za vse uporabnike, ustrezne delovne pogoje za knjižnične delavce ter zadostna skladišča za gradivo. Pri gradnji novih knjižnic in adaptacijah obstoječih naj se prostor oblikuje skladno z veljavnimi strokovnimi standardi in priporočili. Pravilnik v 15. členu določa minimalno prostorsko ustreznost knjižnice, če razpolaga s prostorom v obsegu najmanj 300 m² na 10.000 prebivalcev njene celotne mreže.

Nadaljnja določila glede prostorov najdemo v Strokovnih priporočilih in standardih za splošne knjižnice (2018, str. 25–31), kjer pri poglavju o strateškem načrtovanju standardi podrobneje opredeljujejo, kakšno naj bo načrtovanje posameznih parametrov, kot so: ustrezno hranjenje gradiva, postavitve in uporaba gradiva, delo zaposlenih, namen prostorov ter izvajanje dejavnosti glede na potrebe lokalne skupnosti in vizijo lastnega razvoja. Strokovna priporočila poudarjajo, naj bodo vsi knjižnični prostori, storitve in gradivo dostopni tudi uporabnikom s posebnimi potrebami in naj se pri načrtovanju ustreznih površin prostora uporablja standard ISO/TR 11219:2012. Poleg tega določajo tudi pomembnejše kvantitativne kazalce za načrtovanje knjižnične zgradbe, kot so: priporočena neto uporabna površina za prostore in gradivo, število uporabniških delovnih mest, delovnih mest za knjižnično osebje, število računalniških postaj in priporočene dimenzije opreme. Te obravnavamo podrobneje v naši ekspertni študiji, predstavljeni v tretjem poglavju.

Pri načrtovanju knjižničnih prostorov moramo upoštevati tudi dostopnost do stavb, storitev, gradiva in programov za vse uporabniške skupine. Dostop za skupine uporabnikov s posebnimi potrebami opredeljujejo IFLA Smernice za dostop do knjižnic za uporabnike z oviranostmi – kontrolni seznam (Irvall in Skat Nielsen, 2015), ki so nam v pomoč pri kvalitativnem ocenjevanju obstoječih ravni dostopa in dajejo napotke za splošno povečanje dostopnosti, kjer je to potrebno. Smernice urejajo zunanji dostop do knjižnice, nedrsečo podlago, invalidska parkirna mesta, razumljive usmerjevalne tabele in drugo signalizacijo, stopnišča in ograje za vzpenjanje, velikost vrat, višino polic in pohištva, neovirane prehode med policami, toaletne prostore za gibalno ovirane, sistem indukcijske zanke za osebe z okvaro sluha, primerno osvetlitev, avdio opremo ter pripomočke (lupe, elektronske bralnike, zvočne knjige) za uporabnike z bralnimi težavami.

2.2 KNJIŽNIČNI PROSTOR SKOZI ČAS

O prvih knjižnicah lahko govorimo že v obdobju Mezopotamije v 3. tisočletju pr. n. št. Ker je bil primarni namen tovrstnih prostorov hramba glinenih tablic, na katerih so bili zapisi, bi z današnjega vidika morda lahko prej govorili o arhivih kot o knjižnicah (Dolar, 1982, str. 39–41). Pa vendar je hramba knjižničnega gradiva ostala skozi vso zgodovino temeljna naloga knjižnice; so se ji pa skozi čas dodajale še druge, prav tako pomembne naloge. Problematično je, da še v 21. st. niso redka gledanja na knjižnice kot zgolj prostore za hrambo in izposajo knjig. Zamenjava materiala, ki je nosil zapise (sprva papirus in kasneje pergament), je prek egipčanske v antično dobo vplivala na spremembe v razumevanju prostora knjižnice, značilne za helenistično dobo. Aleksandrijska knjižnica je delovala kot šola, muzej in raziskovalno središče, tako da lahko že govorimo o večnamenskih glasnih knjižničnih prostorih, kar je zelo primerljivo s sodobnimi knjižnicami (Vogrinčič Čepič, 2017, str. 57–63). Če na hitro preletimo (evropski) razvoj prek zatona antične dobe, moramo izpostaviti srednjeveške, najprej samostanske in nato dvorne, vladarske knjižnice, ki so bile spet zaprtega tipa (hramba, prepisovanje - skriptoriji), namenjene duhovščini ter posvetnim elitam. Vzponu meščanstva in iznajdbi tiska sledi ponoven nastanek javnih oblik knjižnic, se pa delež prebivalstva, za katerega so knjižnice relevantne, počasi večja, tako da lahko o pravi množičnosti oz. splošni uporabi govorimo šele proti koncu 18. st. in v 19. st. (Dolar, 1982, str. 349–350).

Na sliki knjižne izposojevalnice Johna Halla² iz leta 1789 vidimo, da njen prostor predstavlja večnamensko dvorano za družabna srečanja, kjer so knjige v ozadju. Takratne »*circulating libraries*« so poleg izposoje knjig, ki so krožile med strankami, nudile pester repertoar storitev – od trgovanja z vsem mogočim do naročanja raznih artiklov in knjig preko kataloga ter prebiranja periodike v čitalnici. V večjih izposojevalnicah, kjer so gostili tudi do 400 ljudi, so prirejali plese, koncerte, loterijo, predstave in opero ter podaljšali odpiralni čas pozno v noč. Šele v drugi polovici 19. stoletja knjižnica postane mesto tišine, kontemplacije, branja in študija (Vogrinčič Čepič, 2017, str. 57–63).

Maloney (2014, cv: Grdešič, 2019, str. 9) navaja, da so v 19. stoletju knjižnični prostor fizično razdelili na javno čitalnico, administrativni prostor in veliko skladišče, nedostopno

² Slika je na ogled na spletni strani Yale Center for British Art:
<https://collections.britishart.yale.edu/vufind/Record/3627942>

javnosti. Po 2. svetovni vojni se vse bolj večja število uporabnikov, ki zahtevajo prost dostop do knjig, saj se pogosteje zadržujejo v knjižnici z namenom študija in raziskovanja. V tem obdobju so knjižničarji poudarjali pomen gradiva in knjižnične zbirke, zadovoljstvo uporabnikov je bilo v ozadju, kar se je danes diametralno spremenilo. Tak model knjižnice se obdrži skozi večino 20. st., vse do preporoda sodobne knjižnice v 21. stoletju, ko prostori niso namenjeni v prvi vrsti knjigam, ampak tudi oz. predvsem ljudem, postajajo živahnejši, s potencialom za preobrazbo.

V tem poglavju sta predstavljena dve skrajnosti v dojetju knjižničnega prostora: na eni strani kot zgolj skladišče knjig in na drugi kot neke vrste javno-družabno-komercialni prostor, za katerega je nevarno, da zapade v nekakšen zabaviščni park, brez prave povezave s knjižnično dejavnostjo (določene sodobne knjižnice se temu včasih že nevarno približajo). Ocenjujemo, da je prava srednja pot, pri kateri knjižnični prostor omogoča izpolnjevanje vseh nalog knjižnice in daje na eni strani dovolj velik poudarek namestitvi in hrambi gradiva, na drugi pa zagotavlja dovolj velik, udoben in funkcionalen prostor svojim uporabnikom, seveda v kolikor ta prispeva k izpolnjevanju knjižničnih nalog.

2.3 DRUŽBENI IN EKONOMSKI POMEN KNJIŽNIČNEGA PROSTORA

V knjižnicah se v zadnjem času, ob porastu elektronskih virov in storitev, pojavlja dilema, kakšna naj bo vloga fizičnega prostora. Knjižnica že dolgo ni le izposojevalnica knjig, pač pa ponuja številne druge storitve. Glavni razlog za njeno posodobljeno vlogo so predvsem družbene in tehnološke spremembe: vpeljava multimedijske opreme, digitalizacija, virtualne baze podatkov, novodobni »prekarci« brez pisarn ter nenehna dosegljivost preko telefonov. Slednja močno vpliva na naše vedenjske vzorce ter zabrisuje mejo med delom in prostim časom, med javno in zasebno sfero. Soočamo se s fenomenom nenehne deljene pozornosti, kot posledico stalne priklopljenosti in večopravnosti. Ravno tu knjižnični prostor predstavlja zatočišče pred nenehno dosegljivostjo, kjer se lahko končno skoncentriramo. Obenem uživamo ugodje javne zasebnosti, ko smo sami in hkrati del skupnosti ter se ustvari delovna atmosfera kolektivne tišine. Marsikje ni več potrebno plačati interneta, a ni več veliko krajev, kjer lahko v nedogled v miru sedimo in nam ob tem ni treba ničesar trošiti. To poudarjata Vogrinčič Čepič (2017, str. 65) in Barclay (2017, str. 267, 271). Slednji trdi, da je knjižnični prostor sam po sebi povsem podcenjena socialna vrednost knjižnic, saj je edinstven v svojem

lokalnem karakterju in je glede na to, da je financiran s strani občine, v antitezi hladnemu birokratskemu aparatu.

Izobraževalna in socialna vloga knjižnic se povečujeta. Knjižnični prostor se odpira v mnogotere možnosti in kombinira uporabo nove tehnologije s tradicionalnimi oblikami pridobivanja znanja. Vendar avtorica Vogrinčič Čepič (2017, str. 67–73) opozarja, da so najbolj popularne in obiskane ravno velike, sodobne in prenovljene knjižnice, ki so drage, medtem ko so manjše knjižnice v nevarnem zaostanku, a nič manj pomembne v vlogi za svoje okolje. Kapitalizem s svojim potrošništvom počasi in vztrajno preusmerja knjižnice od socialnih javnih institucij k zasebnim profitnim interesom, kar izrazito zmanjšuje socialno enakost. Avtorica vidi nevarnost celo v tradicionalni interpretaciji Oldenburgovega »tretjega prostora«, ki v prvotnem pomenu, ki je vzet iz ameriškega zgodovinskega konteksta, implicira tržno naravo takšnega prostora in knjižnice postavlja v konkurenčni položaj s knjigarnami, kavarnami in trgovci. Po njenem mnenju mora biti tretji prostor v bolj nefizičnem smislu, tudi virtualnem, vsem odprto mesto možnosti in dialoga, prostor mejnosti, nedorečenosti, raznoterosti, kjer je estetika prostora le spodbudna okoliščina in nastaja kot tak skozi proces soustvarjanja med uporabniki. Avtorica Imholz (2008, str. 342–344) vidi razvoj drugače. Pravi, da morajo knjižnice razmišljati kot nepremičninski agenti in se povezovati s partnerji v okolju, da bi lahko izkoristile skupne ekonomske priložnosti. Prodajati morajo svoje artikle in uporabljati marketinške pristope kot jih uporabljajo v supermarketih. Sprejeti morajo podjetniški plan za finančni dobiček in postaviti ceno za dostop do svojih posebnih zbirk. Usmeritev slovenskih splošnih knjižnic je v nasprotju s tem netržni princip in zagotavljanje javnih storitev.

Doprinos splošne knjižnice okolju, njeno koristnost in vpliv je težko meriti in empirično dokazovati. Razlog za to je v netržni naravi knjižnic, pri čemer cilj delovanja knjižnice ni dobiček, ampak kakovost storitev, zadovoljstvo uporabnikov, znanje, izboljšanje medosebnih odnosov, vključenost, demokracija in dvig kakovosti življenja. Knjižnice ustvarjajo družbeni kapital. Kvantitativno se za merjenje vpliva knjižnice največkrat uporablja metoda povrnitve vlaganj, ki predstavlja vrednost, pridobljeno kot rezultat vlaganj. Vse dosedanje študije so pokazale izrazito neto korist oz. dodano vrednost vlaganj v knjižnice (Ambrožič in Badovinac, 2009, str. 17–25).

2.4 NAČRTOVANJE SODOBNEGA KNJIŽNIČNEGA PROSTORA

Načrtovanje knjižničnega prostora je smiselno začeti z izračunom potrebnih površin za knjižnično dejavnost. Dahlgren (2009, str. 3–4) za ameriško zvezno državo Wisconsin nudi podrobno razčlenitev kvantitativnih kazalcev za tovrsten izračun v manjši splošni knjižnici. Pristop je zelo podoben tistemu v naših standardih, le da so izračuni prirejani za ZDA. V grobem za načrtovanje knjižničnega prostora svetuje identifikacijo ciljne populacije, za katero načrtujemo, oceno načrtovanih zbirk gradiv, oceno števila uporabniških sedežev, računalniških mest in delovnih mest za zaposlene, oceno družabnih prostorov, prostorov za posebne dejavnosti in zbirke ter oceno splošnih prostorov s hodniki, garderobami, toaletami, kurilnico in skladišči.

Avtorji Novljan, Potokar in Slokar (2001, str. 31–35) enako kot Strokovna priporočila in standardi za splošne knjižnice (2018, str. 105) ugotavljajo, da je za uspešno načrtovanje osnovno izhodišče analiza potreb okolja oz. analiza lokalne skupnosti. Analizirati je potrebno trenutno delovanje knjižnice, uporabo gradiva in storitev in mnenje uporabnikov ter oblikovati profil lokalne skupnosti. Sledi priprava programa knjižnice oz. vsebine dela (opredeliti cilje, vzroke načrtovanja, naloge, delovne okoliščine in utemeljiti upravičenost investicije). Takšen program proaktivne knjižnice, ki se odziva na potrebe skupnosti, je vodilo za arhitekta. Ta upošteva Faulkner-Brownovo zasnovo prostora, ki je fleksibilna, strnjena, dostopna, razširljiva, pestra, udobna, dobro organizirana, varna in ekonomična. Arhitekt mora vedeti, kakšne bodo interakcije med osebjem, gradivom in uporabniki ter znati neotipljivo spremeniti v otipljivo, vnesti simboliko in vzdušje v zgradbo.

Tudi avtorica Latimer (2007, str. 69–72) meni podobno, in sicer da morajo biti potrebe uporabnikov na prvem mestu, ko načrtujemo knjižnico. Zajeti je potrebno vse uporabniške skupine, jih dobro poznati in se z njimi predhodno posvetovati. V dobi elektronskih virov uporabniku ni več potrebno fizično priti v knjižnico, pač pa si mora to želeli. Ugotavlja, da so najbolj obiskane knjižnice tiste, ki so tehnološko opremljene, sodobne in prenovljene. Imajo veliko udobnih sedišč, prostorov za skupine in druženje. Knjižnico vidi kot »tretji prostor«, kamor pobegnemo pred obveznostmi službe in doma, zatočišče, ki prebujata kreativnost in je obenem socialni stimulans. Pri dizajnu so pomembni tako funkcionalnost in prilagodljivost

kot ambient oz. vzdušje. Pri tem dodaja, da že same knjige v prostoru doprinesejo k splošnemu vzdušju. Nujno potrebni so tako tišji kot glasnejši prostori za različne uporabnike.

S slednjim se strinja večina sodobnih avtorjev, med drugim tudi Gisolfi (2019, str. 290–302), ki poudarja, kako so se knjižnični prostori iz šepetajočih in mrakobnih danes transformirali v svetle centre kulture, ki postajajo vse glasnejši. Vendar pa zahteva po tradicionalnih tišjih prostorih, kjer se bere, študira in raziskuje, ostaja. Nekatere večje knjižnice so danes podobne mestnemu središču, kjer se prirejajo koncerti, razstave, dramatični spektakli, kjer kramljanje, hrana in pijača niso več nedovoljeni. Še več, kavarna je sestavni del ponudbe in s teraso v notranjost privablja goste. Primere takšnih knjižnic v Italiji opisuje avtorica Galluzzi (2009, str. 52–54), ki pravi, da se tam zadnja leta pojavlja trend prenove starih zgradb in mestnih središč, kamor oblasti poskušajo umestiti manjše knjižnice. Privabiti poskušajo stanovalce in manjše trgovce, zato v mestih obujajo kulturno dogajanje in celovito ponudbo. Ena takšnih je v Bologni knjižnica Sala Birsa, ki se nahaja v historičnem središču iz 13. stoletja in ga sestavljajo manjše četrti, trgi, ki ljudem omogočajo različne prostočasne dejavnosti, medtem ko ti urejajo zadeve na mestnih uradih. Knjižnica z enostavnim dostopom privablja mimoidoče v svoj multimedijски center, čitalnico, omogoča študij v tišini, internet in prostore za srečevanja.

Kolektivna narava zgradbe, ki vzpodbuja srečanja in druženja, povezuje lokalno skupnost. Uporabniki v udobnih naslanjačih berejo ali delajo v prostorih, ki so tradicionalno namenjeni postavitvi zbirk. Tako lahko vedno naletijo na novo dragoceno najdbo s polic. Pomembna je transparentnost, ki se poleg svetlobe in občutka povezanosti z naravo, kaže v zmožnosti, da vidimo iz prostora v prostor preko steklenih oken in pregrad. To daje občutek neskončnosti in varnosti, saj uporabniki vedo, kaj se dogaja okoli njih, knjižničarjem pa omogoča nevsiljivo opazovanje. Gisolfi (2019, str. 303) opozori, da so današnje knjižnice kandidatke za »zeleno« gradnjo, ki podpira trajnostni razvoj, saj so dnevno dobro obiskane glede na ostale ustanove. Pomembno je uvesti energijsko varčne strategije, kot je menjava izolacije in potrošnih svetil ter uvedba troslojnih oken in solarnih elektrarn. Ob tem je pomembno te dobrobiti znati tudi pravilno predstaviti in si zanje pridobiti javno podporo.

Tudi Južnič in Kalan (2015, str. 150–155) preučujeta sodobne prostorske elemente knjižnic in se strinjata s hkratno potrebo po glasnih in tihih prostorih. Poudarjata prijaznost prostora,

občutek topline in domačnosti, kar še posebej občutimo na otroških oddelkih z udobnim domišljijjskim pohištvo in obilico barv. Izpostavljata naravno in umetno osvetlitev prostorov ter senčenje poleti. Opozarjata, da knjižničarji mnogokrat nimajo velikega vpliva pri načrtovanju zgradbe, saj prevlada mnenje financerjev, ne pa stroke in tistih, ki bodo morali v njej živeti. Moorman in Schlipf (2018, str. 35–36) opozarjata na nevarnosti pri preoblikovanju neknjižničnih zgradb v knjižnice. Takšni objekti navadno nimajo funkcionalne konfiguracije prostorov, fleksibilnosti dizajna, dovolj nosilnosti, naravne svetlobe in električne zmogljivosti. Najprej mora bibliotekarski strokovnjak, ne arhitekt, oblikovati idealen program knjižnice, šele nato se pričnejo kompromisi s pravim arhitektom. Dostikrat je takšno preoblikovanje veliko dražje od novogradnje in na koncu manj funkcionalno. Primer preselitve Cankarjeve knjižnice Vrhnika v nekdanjo Konfekcijo Industrije usnja Vrhnika predstavlja s svojo izjemno prenovo svetlo izjemo.

Eno zadnjih novosti knjižničnih prostorov opredelijo avtorji Boyle, Collins, Kinsey, Noonan in Pocock (2016, str. 31, 32). Gre za t. i. »maker space« – kreativni prostor, delavnico z močno »naredi si sam« etiko, ki poudarja ustvarjalnost, inovativnost, družabnost, prenos znanja in praktično učenje z delom. Čeprav se v takšnem prostoru vzpodbuja delo z najnovejšimi tehnologijami (npr. 3D-tiskalniki), je v ospredju težnja po povezanosti lokalne skupnosti. Seveda so lahko stranski produkt te dejavnosti tudi ekonomske koristi za posameznike in lokalno skupnost.

2.5 RAZISKAVE KNJIŽNIČNEGA PROSTORA V DRUGIH SPLOŠNIH KNJIŽNICAH

V slovenskih splošnih knjižnicah je bilo v zadnjih letih narejenih več raziskav, ki so ugotovljale zadovoljstvo uporabnikov s kakovostjo storitev, navade in pričakovanja uporabnikov. Večinoma so med vprašanji bila tudi takšna o prostorih in njihovi uporabi. Mestna knjižnica Ljubljana (MKL) je med letoma 2017 in 2018 s spletno in terensko anketo izvedla raziskavo o navadah njenih uporabnikov in ugotovila, da jih uporabniki obiskujejo predvsem zaradi izposoje, mirnega branja in študija ter prostega brskanja po policah, zato verjamejo, da bodo prostori za njihov prihodnji razvoj zelo pomembni (Anketa o navadah uporabnikov MKL, 2018).

Zanimiva je tudi raziskava tolminske knjižnice, ki jo je po naročilu izvedlo podjetje Interstat d.o.o. V vzorec so zajeli 503 osebe, tako uporabnike kot neuporabnike knjižnice, in anketo v obliki strukturiranega vprašalnika s ponujenimi trditvami izvedli na terenu, preko spleta in telefona. Zaključki glede vprašanj, nanašajočih se na prostore, so pokazali, da člani, ki predstavljajo večino vprašanih, želijo več prostora za druženje, več storitev preko spleta, boljše razporeditev gradiva in lažji dostop do domoznanske zbirke. V prizidku si želijo poleg dvigala tako prostor za druženje kot za individualno delo (Raziskava med člani, uporabniki in neuporabniki Knjižnice Cirila Kosmača Tolmin, 2015). Interstat d.o.o. je podobno raziskavo izvedel tudi za Mariborsko knjižnico, kjer so zajeli 303 uporabnike. V okviru pričakovanj so jim zastavili tudi vprašanja o prostorski stiski, ali si želijo večje nove prostore in boljše tehnološko opremo. Na lestvici pričakovanj od najmanj ena do največ pet so reševanje prostorske stiske v povprečju ocenili z 4,64 (Raziskava med člani Mariborske knjižnice, 2013).

V magistrski nalogi je primernost prostorov Knjižnice Črnomelj raziskovala avtorica Grdešič (2019, str. 26–48), in sicer je uporabnike spraševala z metodo ankete in zaposlene s pomočjo intervjuja ter si pri izračunu površine prostorov pomagala z ekspertno študijo. Skozi analizo se je za posebej problematično izkazala ustreznost nivojev tal, ki onemogoča uporabo vozička in dostop gibalno oviranim. Potrebna naj bi bila reorganizacija prostorov in razširitev. Uporabniki so si želeli še odprt prostor ter zaposleni ureditev pisarn, garderobo, večjo preglednost nad prostori, čim manj nivojev tal in rešitev prostorske stiske.

Zanimiva je bila tudi raziskava v eni od splošnih knjižnic, ki jo je, skupaj s sodelavci, izvedel Podbrežnik (2016, str. 21–28, 39). V raziskavi so preverjali zadovoljstvo uporabnikov in vrzel med njihovo zaznano in pričakovano kakovostjo storitev z merilnim orodjem SERVQUAL. Z 20 trditvami so opredelili dejavnike kakovosti. Ti so naprej pojasnjevali pet razsežnosti kakovosti storitev. Ob koncu so uporabniki medsebojno razporedili še posamezne razsežnosti. Ugotovili so, da je izposoja gradiva še vedno glavni motiv za obisk, od petih razsežnosti so uporabniki najvišje ocenili zanesljivost izvedbe storitev, najmanj pa zunanjo podobo prostorov, opreme in osebja. Zanimivo je, da so manj izobraženi uporabniki višje ocenili pomen zunanje izgleda. Potrdili so še, da so zadovoljstvo uporabnikov, njihova zvestoba in kakovost storitev močno povezani.

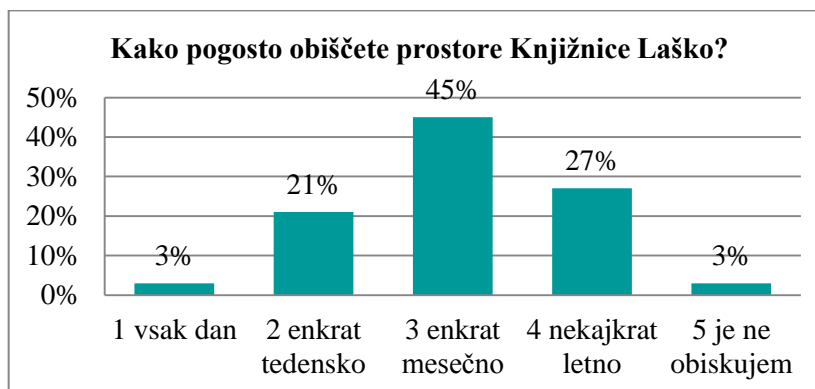
3 RAZISKAVA

Z anketno raziskavo smo želeli pridobiti mnenja uporabnikov Knjižnice Laško, ki obiskujejo naše prostore. Zanimalo nas je, kako pogosto nas obiskujejo, kako nas na splošno vidijo, katere storitve največ uporabljajo, kaj menijo o naši prostorski ureditvi in kaj bi si glede prostorov želeli v prihodnje. Zavedamo se, da bi bilo nesmiselno spraševati zelo strokovna vprašanja iz raziskovane tematike, poleg tega nismo želeli vplivati nanje, zato smo se odločili, da jih vprašamo tako posredno kot neposredno z različnimi vprašanji. Pri tem poudarjamo, da tudi vprašanja o dejavnosti osvetljujejo prostorsko problematiko, saj je načrtovanje prostorov neločljivo povezano z dejavnostjo knjižnice.

Bolj poglobljena vprašanja smo raje v obliki intervjuja zastavili našim zaposlenim, ki vsakodnevno delajo v prostorih knjižnice, zato najbolje poznajo prednosti in slabosti prostorov, pa tudi uporabnike. Tako lahko najbolje ocenijo trenutno funkcionalnost zgradbe in prihodnje potrebe knjižnice. V tretjem delu analize smo dodali še kratko študijo ter izračun potrebne površine, ki jo glede na veljavne standarde potrebuje Knjižnica Laško za svoje normalno delovanje in prihodnji razvoj.

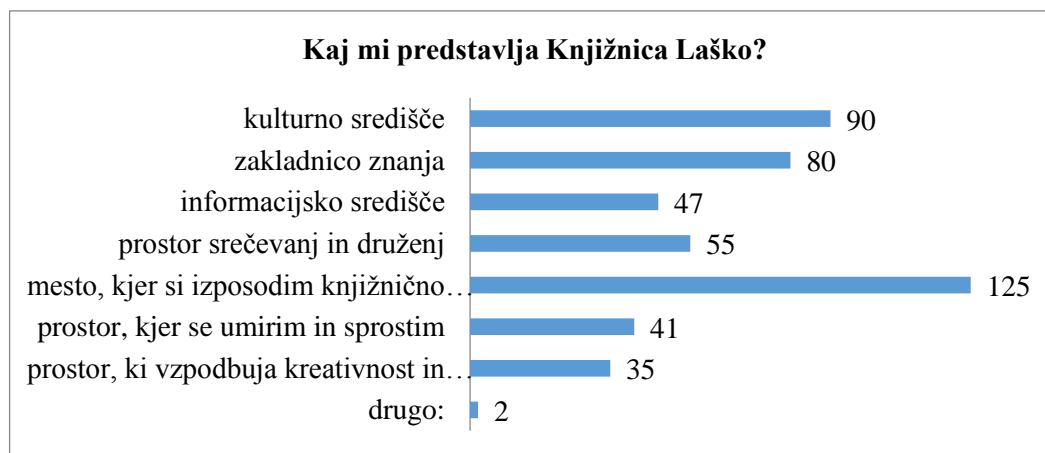
3.1 REZULTATI ANKETE

Spletna anketa je s pomočjo orodja 1ka potekala v času med 24. septembrom in 4. oktobrom 2019. Povabilo k sodelovanju v anketi je bilo objavljeno na spletni in Facebook strani Knjižnice Laško. Poslali smo ga tudi na elektronske naslove uporabnikov knjižnice, ki dovoljujejo obveščanje. Še posebej smo na anketo opozarjali v prostorih knjižnice. Na anketni vprašalnik je skupaj kliknilo 279 oseb, a jo je od tega v celoti uspešno končalo le 147 uporabnikov. 116 neustreznih anket smo izključili. 16 oseb je anketo le delno izpolnilo, a so jo končali, zato smo njihove rezultate vključili v analizo. Vsega skupaj smo pridobili 163 ustreznih anket. Pri analizi smo upoštevali vsak odgovor med ustreznimi, vendar smo analizirali le veljavne podatke, torej tiste, kjer so uporabniki dejansko odgovorili na dotično vprašanje. Tako se število (n) od vprašanja do vprašanja razlikuje, zato ga navajamo pri vsakem vprašanju posebej. Anketna vprašanja so bila večinoma zaprtega tipa, ponekod smo dodali še možnost »*Drugo*«, kjer so uporabniki lahko podali svoje odgovore oz. pojasnila. Anketni vprašalnik se nahaja v Prilogi 1.

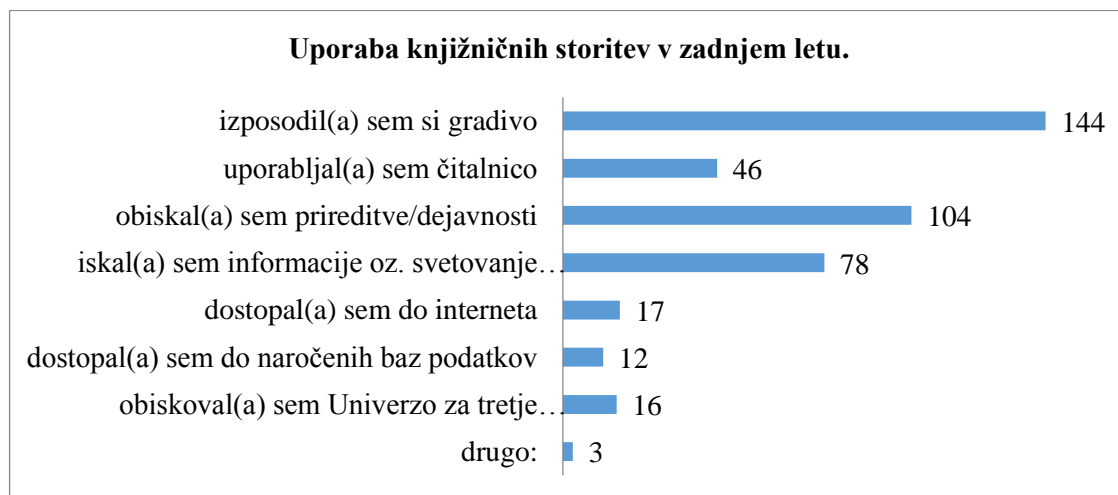
Slika 1: Pogostost obiska Knjižnice Laško (n = 163)

Anketo smo pričeli z vprašanjem o pogostosti obiska Knjižnice Laško (Slika 1). Ugotovili smo, da nas anketiranci obiskujejo v povprečju vsaj enkrat mesečno, kar četrtnina vprašanih (40 oseb) pa najmanj enkrat tedensko. 44 vprašanih (27 %) pride k nam nekajkrat na leto. Pet oseb je izbralo možnost odgovora *je ne obiskujem*. Te smo preusmerili neposredno na demografska vprašanja, saj bi zaradi nepoznavanja knjižnice težko ocenili njene prostore.

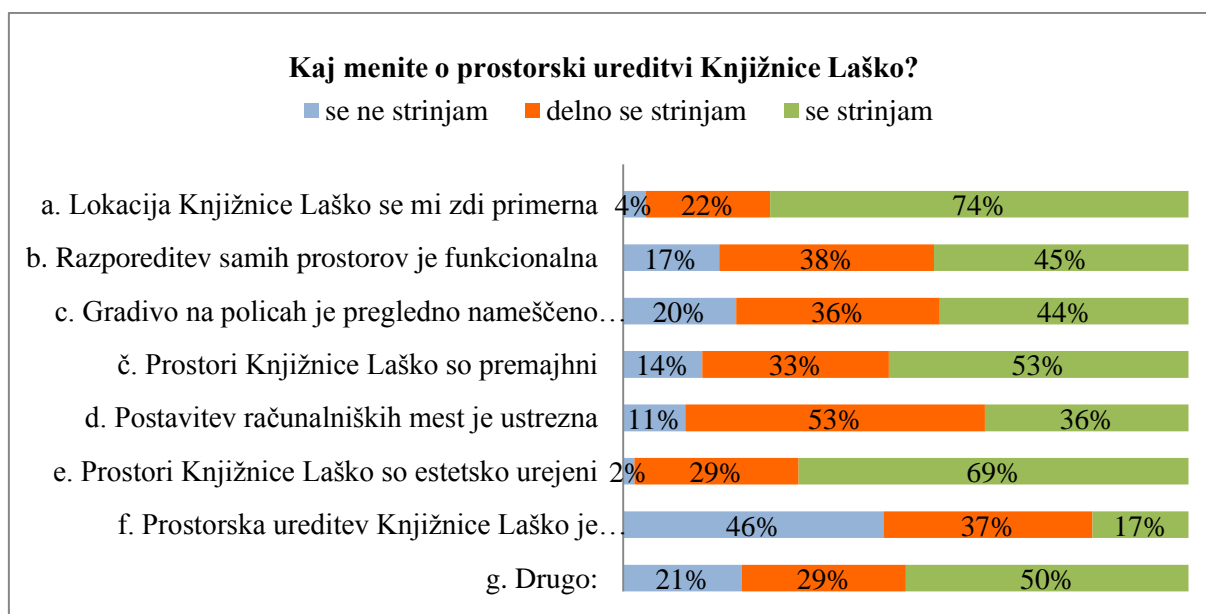
Slika 2: Pomen Knjižnice Laško (n = 475)

Pri drugem vprašanju (Slika 2) smo uporabnike vprašali, kaj jim predstavlja Knjižnica Laško. Možnih je bilo več odgovorov (skupno so jih izbrali 475). V 81 % so, po naših pričakovanjih, izbrali možnost *mesto, kjer si izposodim gradivo*, v 58 % so izbrali *kulturno središče* in nato *zakladnico znanja*. Zanimivo je, da so najmanjkrat izbrali možnost *prostor, ki spodbuja kreativnost in izmenjavo mnenj*.

Slika 3: Uporaba storitev Knjižnice Laško (n = 420)

Tudi pri tretjem vprašanju (Slika 3), o pogostosti uporabe storitev knjižnice v zadnjem letu, so največkrat, in sicer v 94 % izbrali možnost *izposodil(a) sem si gradivo*, sledila je prireditvena dejavnost (68 %) ter iskanje informacij oz. svetovanje glede izbora gradiva. Najmanjkrat so izbrali možnost dostopanje do naročenih baz podatkov in interneta. Razvidno je, da anketiranci največ uporabljajo tradicionalne knjižnične storitve, vezane na izposojlo gradiva.

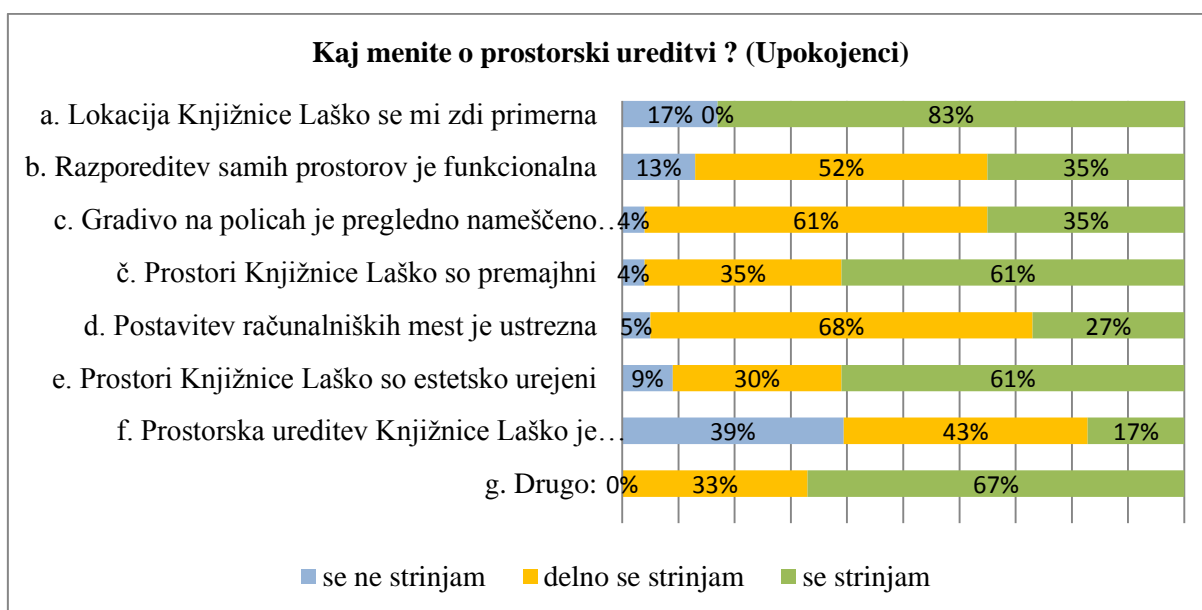

Slika 4: Mnenje o prostorski ureditvi Knjižnice Laško (n = 149)

Pri četrtem vprašanju (Slika 4), ki se bolj konkretno ukvarja s knjižničnimi prostori in zgradbo, smo anketirance vprašali, kaj menijo o posameznih elementih prostorske ureditve

Knjižnice Laško. Za vsako od navedenih trditev so izbrali eno od treh stopenj strinjanja. Kar tri četrtine vprašanih je menilo, da je trenutna lokacija knjižnice primerna. Z malenkost nižjim odstotkom (69 %) so se strinjali tudi s trditvijo, da so prostori knjižnice estetsko urejeni, medtem ko jih je le slaba polovica menila, da so prostori funkcionalno razporejeni in da je gradivo pregledno nameščeno. Še nižje so ocenili primerno velikost prostorov knjižnice, kjer se je več kot polovica uporabnikov strinjala, da so premajhni, tretjina pa se je delno strinjala s to trditvijo. Torej je le 14 % vseh anketirancev menilo, da so prostori dovolj veliki. S trditvijo, da je Knjižnica Laško primerna za gibalno ovirane, se ni strinjalo kar 46 % uporabnikov, 37 % pa se jih je le delno strinjalo.

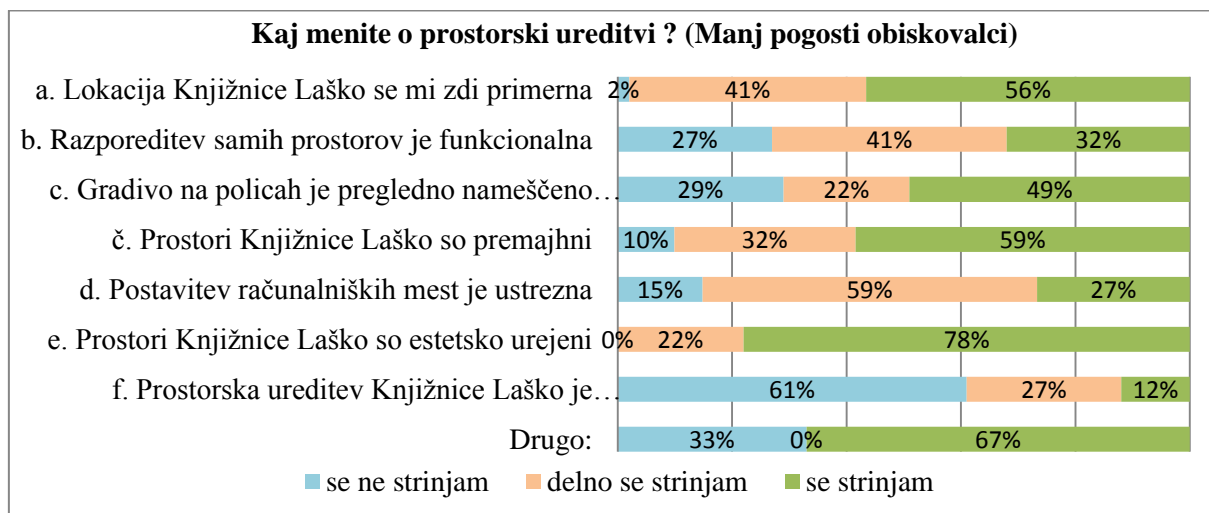
Pod odgovorno kategorijo *drugo* smo želeli uporabnikom dati na voljo možnost, da pojasnijo katero izmed navedenih odgovornih kategorij ali dopolnijo nabor s svojim predlogom. Izmed pojasnil, ki so jih navajali udeleženci ankete, navajamo le najbolj relevantne: pomanjkanje parkirnega prostora, možnosti razvoja knjižnice so omejene, lokacija je izredno primerna v starem delu mesta, prostorsko pa je utesnjena.

Slika 5: Mnenje upokojencev o prostorski ureditvi Knjižnice Laško (n = 23)

Dodatno na tem mestu (Slika 5) predstavljamo odgovore anketirancev iz vse pomembnejšega segmenta upokojencev, starih nad 65 let. Podatke smo pridobili s filtriranjem. Zanimalo nas je, kako so se njihova mnenja razlikovala od povprečja vseh vprašanih. Na anketo je odgovarjalo 23 upokojencev, starejših od 65 let. Tudi ti si večinoma izposojajo gradivo in

obiskujejo prireditve, skoraj polovica (48 %) pa jih obiskuje še UTŽO. Ugotovili smo, da so primernost lokacije knjižnice uvrstili še višje, s 83 %. Le enemu upokojencu so se zdeli prostori dovolj veliki, kar nakazuje, da upokojenci v večji meri opazijo pomanjkanje prostora, prav tako manjšo preglednost nameščenega gradiva.

Slika 6: Mnenje manj pogostih obiskovalcev o prostorski ureditvi Knjižnice Laško (n = 41)

Podobno smo pod drobnogled vzeli tudi odgovore udeležencev ankete, ki le nekajkrat letno obiščejo prostore knjižnice (Slika 6). Teh je bilo 41. Manj pogosti obiskovalci z visokimi 59 % menijo, da so prostori premajhni, tretjina pa se jih strinja, da gradivo ni pregledno nameščeno. Presenetljivo jih je kar 61 % ocenilo, da prostori Knjižnice Laško niso primerni za gibalno ovirane, kar je precej več od povprečja. Zanimivo je še, da so manj pogosti obiskovalci primernost lokacije ocenili nekoliko nižje od povprečja.

Preglednica 1: Želje anketirancev glede prihodnjega razvoja Knjižnice Laško

Kaj od naštetega bi si najbolj želeli v Knjižnici Laško?							
Izberite 5 vam najpomembnejših možnosti. Nato jih razvrstite na lestvici od 1-5, pri čemer 1 predstavlja najbolj zaželeno možnost.							
	Možnosti	Odgovori					Skupaj (n)
		1	2	3	4	5	
5a	prostornejšo časopisno čitalnico	8 (15 %)	7 (13 %)	11 (21 %)	16 (31 %)	10 (19 %)	52 (100 %)
5b	tihe študijske/bralne koticke	5 (9 %)	15 (26 %)	11 (19 %)	16 (28 %)	11 (19 %)	58 (100 %)
5c	prostor za najmlajše, primeren za družine	24 (38%)	8 (13%)	10 (16%)	7 (11%)	15 (23 %)	64 (100 %)

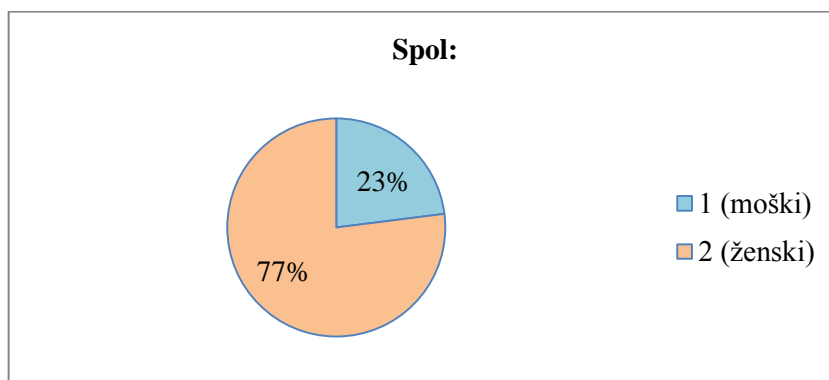
5d	ustreznejši, bolj dostopen prireditveni prostor	36 (41 %)	16 (18 %)	12 (14 %)	13 (15 %)	11 (13 %)	88 (100 %)
5e	praviljično sobo	5 (12 %)	9 (22 %)	13 (32 %)	9 (22 %)	5 (12 %)	41 (100 %)
5f	kotičke za druženje	10 (25 %)	9 (23 %)	9 (23 %)	5 (13 %)	7 (18 %)	40 (100 %)
5g	kavarno	7 (10 %)	17 (25 %)	15 (22 %)	12 (18 %)	17 (25 %)	68 (100 %)
5h	prostor za mlade	6 (14 %)	5 (12 %)	8 (19 %)	12 (28 %)	12 (28 %)	43 (100 %)
5i	sodobnejšo tehnološko-računalniško opremljenost	5 (16 %)	6 (19 %)	7 (22 %)	7 (22 %)	7 (22 %)	32 (100 %)
5j	opremo za slepe in slabovidne	1 (5 %)	6 (27 %)	4 (18 %)	8 (36 %)	3 (14 %)	22 (100 %)
5k	bolj sodoben, odprt prostor	18 (25 %)	19 (26 %)	17 (23 %)	7 (10 %)	12 (16 %)	73 (100 %)
5l	toaletne prostore, prilagojene gibalno oviranim	0 (0 %)	9 (24 %)	9 (24 %)	10 (27 %)	9 (24 %)	37 (100 %)
5m	dvigalo, ki omogoča dostopnost do vseh prostorov za uporabnike	14 (24 %)	11 (19 %)	8 (14 %)	12 (21 %)	13 (22 %)	58 (100 %)
5n	uporabnikom dostopen prostor z domoznansko zbirko	2 (10 %)	3 (14 %)	5 (24 %)	5 (24 %)	6 (29 %)	21 (100 %)

Pri petem vprašanju (Preglednica 1) smo anketirance prosili, naj razvrstijo posamezne elemente prostora in opreme po pomembnosti na prvih pet mest. Gre za elemente, ki bi nam olajšali delo, obiskovalcem pa uporabo storitev. V 88 % odgovorov so na prvih pet mest (celo 36-krat na prvo mesto) postavili ustreznejši, bolj dostopen prireditveni prostor, temu so sledili bolj sodoben, odprt prostor (v 73 %), knjižnična kavarna (v 68 %), prostor za najmlajše in družine (v 64 %) ter dvigalo (v 58 %). Najmanjkrat so na eno od prvih petih mest umestili dostopen uporabnikom dostopen prostor z domoznansko zbirko. Zanimivo je, da so tudi upokojeanci na prva mesta navedli dostopnejši prireditveni prostor, nato bolj sodoben, odprt prostor, dvigalo, četrto mesto pa so si delili tihi bralni kotički in sanitarije za gibalno ovirane. Zelo podobno so elemente razvrstili tudi manj pogosti obiskovalci knjižnice.

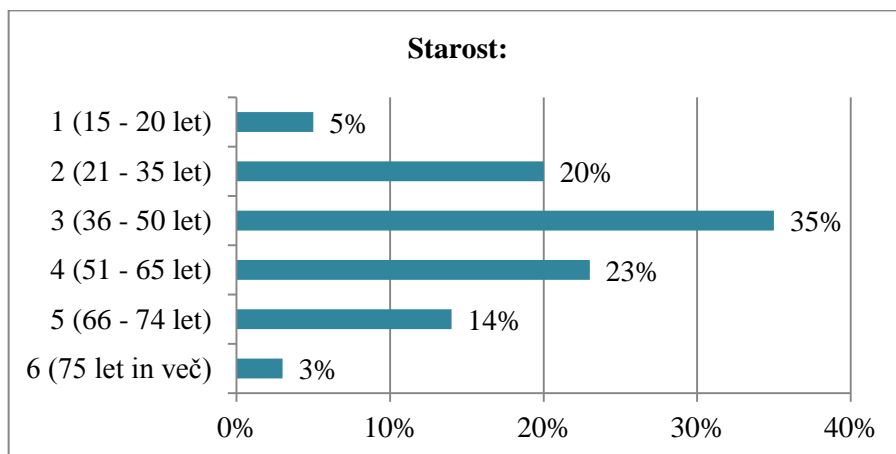
Slika 7: Mnenje o največji odliki Knjižnice Laško (n = 142)

Pri šestem vprašanju (Slika 7) smo anketirance vprašali, kaj je po njihovem mnenju največja odlika Knjižnice Laško. Izbrali so lahko le en odgovor. Več kot polovica (54 %) jih je kot največjo odliko knjižnice izbrala odgovor *strokovni in prijazni zaposleni*, dobra tretjina pa kakovostne storitve in dejavnosti, medtem ko so na tretje mesto kot odliko postavili raznoverstno gradivo. Prav nihče izmed 142 uporabnikov ni izbral prostorske ureditve kot odliko Knjižnice Laško. Kot zanimivost navajamo še mnenja upokojevcev in manj pogostih uporabnikov, ki so na prvo mesto postavili kakovostne storitve in dejavnosti, šele nato strokovne in prijazne zaposlene.

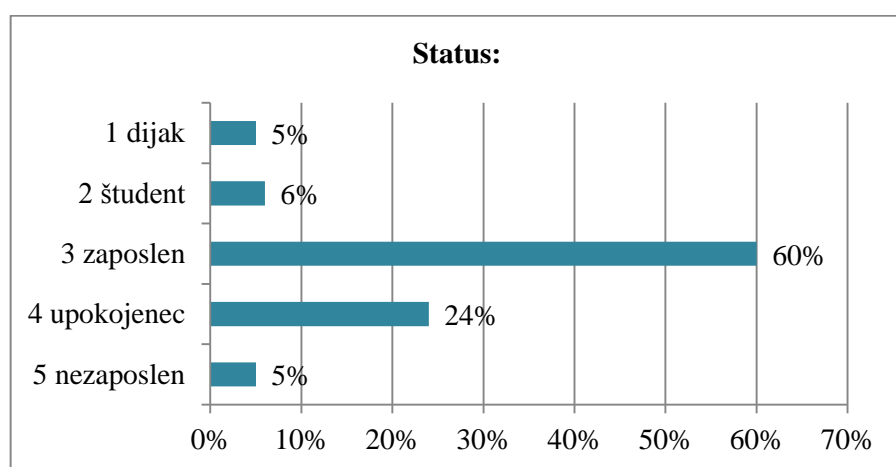
Slika 8: Struktura anketirancev po spolu (n = 146)

Slika 8 prikazuje strukturo anketirancev po spolu. Na anketo je odgovarjalo 113 žensk (77 %) in 33 moških. V segmentu upokojevcev je bil odstotek moških precej višji, kar 45 %.

Slika 9: Struktura anketirancev po starosti (n = 147)

Starostne razrede anketirancev predstavlja Slika 9, kjer 35 % vseh, ki so sodelovali v anketi, spada v starostno kategorijo med 36 in 50 let, sledijo jim tisti v starostni skupini med 51 in 65 let, petina jih spada v starostni razred med 21 in 35 let. Le štirje posamezniki so bili starejši od 75 let.

Slika 10: Struktura anketirancev glede na status (n = 147)

Slika 10 prikazuje strukturo anketirancev glede na status. Največ sodelujočih v anketi, 60 %, je bilo zaposlenih, sledijo jim upokojenci s 24 %, medtem ko se je odstotek dijakov, študentov in nezaposlenih enakomerno razporedil na okrog 5 %.

3.2 REZULTATI INTERVJUJEV

Med 26. septembrom in 4. oktobrom 2019 so v Knjižnici Laško potekali intervjuji s šestimi zaposlenimi. Intervju je bil delno strukturiran. Vsak od intervjuvancev je predhodno dobil sedem enakih odprtih vprašanj, da so se lahko pripravili na osebne pogovore. Sodelovali so direktor knjižnice, dve knjižničarki in tri bibliotekarke. Vsi se med seboj razlikujejo po delovnem stažu in delovnih izkušnjah. Navajamo po vsebini združene najbolj relevantne ugotovitve, saj bi se sicer preveč ponavljali. Vprašalnik, ki so ga prejeli intervjuvanci, je priložen (Priloga 2).

Najprej smo intervjuvance povprašali o primernosti trenutnih prostorov za njihovo delo. Prav vsi so se strinjali, da je stavba zelo lepa, zgodovinsko zanimiva, a premajhna in nefunkcionalna. Še posebej pereča za delo zaposlenih je neustreznost prostorov za upravno-administrativne in strokovno-tehnične naloge (manjkajo prostor za sestanke oz. sejna soba, poseben prostor za obdelavo in ločen prostor za nabavo, prostor za interno delo bibliotekarja, tajniški prostor in poseben prostor za računovodstvo ter skladišča). Kot pglavitni prednosti trenutnih prostorov navajajo dobro lokacijo, ki je v lepem starem mestnem jedru, na obrobju glavnega mestnega trga, in imenitno obnovljeno zgradbo – Laški dvorec iz 15. st., ki ima svojo dušo, energijo in značaj. Že na prvi vtis deluje kot mogočna kulturna ustanova. Dodana vrednost je tudi lep knjižnični vrt, ki se vse pogosteje uporablja za letne prireditve in delavnice.

Slabosti knjižnice so našli veliko več. Če začnemo z okolico, je to pomanjkanje lastnih parkirišč, neurejeni smetnjaki v bližini in rahla odmaknjenost od osrednjega mestnega dogajanja. Najbližji sosedje knjižnice so muzej, cerkev, župnišče in dom upokojencev, na tem trgu ni niti kavarne. Najbolj problematična je velikost knjižnice, ki je absolutno premajhna z vidika namestitve gradiva, dejavnosti knjižnice in internih prostorov za zaposlene. Še posebej je v odgovorih intervjuvancev izpostavljeno veliko potratno stopnišče zgradbe, s preveč stopnicami. Najbolj strme vodijo v neurejeno klet, katere sanacija bi bila neracionalna. Zunanje dvigalo na ključ, ki zaradi spomeniškovarstvenih zahtev povezuje le dve izmed štirih etaž, pa je praktično neuporabno. Več nivojev zgradbe onemogoča uporabo vozičkov za lažje prenašanje gradiva ter omejuje dostopnost dejavnosti knjižnice invalidom in gibalno oviranim. Prostorska razporeditev je prav tako nefunkcionalna, stare sobane z veliko

povezovalnimi hodniki ne dopuščajo veliko manevrskega prostora, hkrati tudi ne pregleda nad gradivom in zadrževanjem uporabnikov. Hodniki se uporabljajo za razstave, za kar niso primerno urejeni, a druge možnosti ni. Stavba je problematična tudi z vidika statike, ki je dosegla maksimalno obremenitev in ne dopušča nadaljnjega nameščanja knjižničnega gradiva. Polic že tako primanjkuje, obenem so prenatrpane, previsoke, preblizu skupaj in onemogočajo normalen pristop h gradivu ter izpostavljanje novosti. Potrebno je neprestano prestavljanje gradiva in preusmerjanje v zasilna, neprimerna skladišča. Gradivo je tako raztreseno med več etažami, kar zahteva veliko časa, hoje in iskanja gradiv. Takšno »nevidno« gradivo pa je za uporabnika v prostem pristopu praktično neobstoječe in lahko dolgoročno pomeni izgubo uporabnika. Eno izmed skladišč je dislocirano in se nahaja v prostorih občine Laško, na drugi strani mestnega jedra.

Eden bolj perečih prostorov je po mnenju vseh intervjuvancev prireditveni prostor, ki se nahaja v mansardi, je nedostopen z dvigalom in je kot tak za vse, ki so gibalno ovirani, premajhen, slabo zračen, tehnološko slabo opremljen in nefleksibilen. Težava je, da se v njem dogaja preveč aktivnosti, včasih več na dan, ne omogoča sočasnega izvajanja dveh dejavnosti za dve različni ciljni skupini. Žal je, poleg premajhne in zastarele računalniške učilnice, to edini prostor za druženje, bibliopedagoško delo, prireditveno dejavnost in aktivnosti UTŽO. Problematično je tudi pritličje, kjer na premajhnem otroškem oddelku ni dovolj prostora za druženje, igranje, mamice z vozički ali aktivnosti za celotno družino. Prav tako ni na voljo posebne pravljичne sobe, igralnice in prostora za dojenje, previjanje. Zaposleni ugotavljajo, da knjižnica potrebuje prostor za najstnike, želijo pa si še ustvarjalno multimedijsko sobo »makerspace«. Domoznansko zbirko bi morali približati javnosti, saj je prostor, v katerem je nameščena, odročen, v njem pa se nahaja tudi računovodstvo. Čitalnica je postavljena preblizu izposojevalnega pulta, kar onemogoča zasebnost in mir. Manjkajo tudi garderobe in sanitarije za gibalno ovirane obiskovalce. Prostori ne omogočajo uporabe sodobnih tehnologij (RFID), večina uporabniških računalnikov je zastarelih in slabo opremljenih, nimajo niti opreme za slepe in slabovidne, niti primerne prostora za samostojno uporabo fotokopirnega stroja.

Glede možnih izboljšav si intervjuvanci želijo v prvi vrsti večje in bolj funkcionalne prostore, velikosti najmanj 1.300 m². Nujna je celostna prostorska rešitev, ki vključuje tudi urejeno okolico stavbe, sploh pa mora biti sodobna, premišljena, racionalna, prijazna uporabnikom in

zaposlenim. Večina udeležencev raziskave si je zaželela tudi kavarno, ki bi skupaj s povezanim čitalniškim delom vnesla novo življenje v ta del mesta. Potrebni bi bili tihi, bralni, študijski kotički na eni strani in kotički za druženje na drugi. Navedli so tudi nekaj možnih novih oz. izboljšanih dejavnosti, ki bi jih izvajali v primeru optimalnih prostorskih pogojev. Med njimi so npr.: lažja izvedba sicer že zdaj zelo obsežne in pestre prireditvene dejavnosti, borza znanja, lažje bi se posvetili družinam, predšolski in šolski dejavnosti, izobraževanju, aktivnostim UTŽO, prostovoljstvu, razširitvi in ureditvi domoznanstva za lažji dostop, namestitvi zapuščin Miloša Rybáča in Eda Jelovška ter prirejanju kavarniških dogodkov in aktivnosti za mlade. Predlogi intervjuvancev za izboljšanje trenutnega stanja, če ne bo sprememb, so v glavnem vključevali uvedbo velikega dislociranega skladišča, kar pa bi reševalo le prenatrpanost polic, ne pa samega delovanja knjižnice in njenega razvoja. Skladišče bi pomenilo stagnacijo ter nadaljnje prestavljanje gradiv in opreme v nedogled. Na vprašanje, ali bi se odločili za izgradnjo prizidka, skladišča ali novogradnje, jih je pet od šestih odgovorilo, da si želijo sodobnega prizidka, a le pod pogojem, da bi omogočal celostno in funkcionalno rešitev prostorske problematike za naslednja desetletja. Razlog, da knjižnica ostane na sedanji lokaciji, je v njeni lepoti, zgodovini, umeščenosti v prostor in zavest ljudi. Najmlajša bibliotekarka pa je navedla, da si želi novogradnjo, saj bi to pomenilo večje prostore, oblikovane v skladu z željami in potrebami tako uporabnikov kot zaposlenih v knjižnici.

3.3 REZULTATI EKSPERTNE ŠTUDIJE

Izračun potrebne površine knjižnice smo opravili s pomočjo dokumenta Strokovna priporočila in standardi za splošne knjižnice (2018, str. 114, 115), ki priporočajo okvirno 1.200 m² uporabne površine knjižnice na 10.000 prebivalcev. Za natančnejši izračun je potrebno upoštevati še vsaj osnovne kvantitativne kazalce, medtem ko je celovit pregled parametrov mogoče najti v standardu ISO/TR 11219:2012. Potrebna velikost knjižnice oz. njena neto uporabna površina se izračuna glede na število prebivalcev in knjižnične vloge, ki jih opravlja. Občina Laško ima 13.000 prebivalcev, od katerih odštejemo 1.900 prebivalcev Rimskih Toplic, ki jim je na voljo naša sodobna krajevna Knjižnica Rimske Toplice (Statistični podatki, b. d.). Tako dobimo 11.100 prebivalcev (kar pomeni 11 % povečanje glede na osnovo 10.000 prebivalcev), ki gravitirajo h Knjižnici Laško. Če torej 1.200 m² povečamo za 11 %, dobimo potrebno površino izmere 1.332 m². Nekoliko bolj podroben

izračun lahko izpeljemo z uporabo izbranih kvantitativnih kazalcev glede na strokovna priporočila in standarde (Preglednica 2).

Preglednica 2: Izračun potrebne površine prostorov Knjižnice Laško

STROKOVNA PRIPOROČILA	IZRAČUN POTREBNE POVRŠINE
UPORABNIŠKA MESTA	
Št. uporabniških mest 5 / 10.000 preb. Eno mesto 2,5 m ²	5 x 111 % = 5,55 mest 5,55 x 2,5 m² = 13,87 m²
Računalniške delovne postaje 1 / 1.000 prebivalcev Eno mesto 3,7 m ²	10 x 111 % = 11 mest 11 x 1,5 m² = 40,7 m²
Prostori za usposabljanje in izobraževanje Učitelj 7 m ² Eno uporabniško mesto 3,5 m ²	7 m² 20 mest x 3,5 m ² = 70 m²
Prostor za dogodke Oder 7 m ² Eno mesto 1 m ²	7 m² 150 mest = 150 m²
Prostor za sprostitev 8 m ²	8 m²
KNJIŽNIČNO OSEBJE	
Izposojevalni pult 10 m ²	2 x 10 m ² = 20 m²
Informacijski pult 5 m ²	2 x 5 m ² = 10 m²
Pomožna pisarna za delo z uporabniki 9 m ²	3 x 9 m ² = 27 m²
Pisarni za delo pri nabavi, katalogizaciji in opremi gradiva 15 m ²	2 x 15 m ² = 30 m²
Pisarni za administrativno delo 12 m ²	2 x 12 m ² = 24 m²
Pisarna za vodstveno osebje 24 m ²	24 m²
KNJIŽNIČNO GRADIVO	
Knjige za odrasle 10,8 m ² /1.000 enot	43.000 enot 10,8 m ² x 43 = 464,40 m²
Knjige za otroke 13,1 m ² /1.000 enot	18.333 enot 13,1 m ² x 18,333 = 240,16 m²
Periodični tisk 10 m ² /100 naslovov	120 naslovov 10 m ² = 12 m²
Neknjžno gradivo 21,3 m ² /1.000 enot	5.388 enot 21,3 m ² x 5,388 = 114,76 m²
SKUPAJ	1.248,89 m²

3.4 PREVERJANJE HIPOTEZ

Prvo hipotezo, da bi osrednja knjižnica v Laškem glede na strokovne standarde potrebovala cca 1.300 do 1.500 m² uporabnih površin, lahko potrdimo v celoti. Naveden izračun po strokovnih standardih je pokazal potrebo po površini v izmeri okrog 1.300 m². Predvidevamo pa, da bo za izvajanje vseh zelenih dejavnosti, opredeljenih v novem strateškem načrtu

Knjižnice Laško, potrebnih še več uporabnih površin. Drugo hipotezo, da obstoječi prostori Knjižnice Laško ne ustrezajo potrebam uporabnikov in dejavnostim, ki jih izvaja knjižnica, lahko v celoti potrdimo. Podatki, zbrani z vsemi tremi raziskovalnimi metodami, so neposredno pokazali potrebo po večjem, sodobnejšem prostoru, tako anketiranje uporabnikov kot intervjuji zaposlenih in ekspertna študija. Tretjo hipotezo, s katero smo predvidevali, da naši uporabniki večinoma ne občutijo utesnjenosti in ne opazijo prostorskih težav, lahko ovržemo. Kljub našemu naporu in prestavljanju gradiva v skladišča so uporabniki vseh kategorij opazili splošno pomanjkanje prostora in otežen dostop do vseh etaž, utesnjenost pa še posebej zaznali na otroškem oddelku. Četrto hipotezo, da bi zaposleni raje ostali na trenutni lokaciji knjižnice in prostorsko stisko reševali s sodobnim prizidkom, lahko potrdimo. Hipotezo potrjujemo pod pogojem, da se situacija reši celovito, premišljeno in za več desetletij naprej.

4 RAZPRAVA Z ZAKLJUČKI

V Knjižnici Laško se že vrsto let soočamo s prostorsko stisko, ki ne vpliva le na oteženo nameščanje gradiva na police in polni skladišča, temveč otežuje delovanje knjižnice, aktivnosti, ki jih organiziramo za uporabnike, ter onemogoča naš prihodnji razvoj. Potreba po razširitvi prostorov knjižnice je prisotna že vse od njene zadnje adaptacije leta 2005. Reševali smo jo na različne načine, največ z umikanjem gradiv v skladišča, kjer smo dosegli prostorske in statične omejitve. O prostorski stiski se odtlej pogovarjamo tudi z ustanoviteljem. Leta 2012 smo s strani Osrednje knjižnice Celje prejeli elaborat o prostorski problematiki naše knjižnice. Leta 2013 je bil izdelan idejni načrt prizidka k obstoječi stavbi. V več kot sedmih letih se kljub tehtnim razlogom za nove prostore na tem področju ni zgodilo nič. Ker uporabnikov do sedaj nismo obremenjevali s problematiko prostorov knjižnice, se nam je zdelo smiselno, da tokrat v zvezi s prostorsko problematiko preučimo pričakovanja tako uporabnikov kot zaposlenih ter izsledke združimo v celovit dokument.

Pregledali smo najpomembnejše zakone, pravilnike, smernice ter standarde in priporočila s področja urejanja knjižničnega prostora. Glede izvedbe dejavnosti in prostorskih možnosti se želimo ravnati po slednjih, saj minimalna določila pravilnika glede prostora ne zadostujejo potrebam razvite knjižnice, ki deluje v korist lokalne skupnosti. Raziskali smo tudi, kako se je knjižnični prostor razvijal v različnih zgodovinskih obdobjih in ugotovili, da se je njegova

vloga ves čas spreminjala. Nato smo ga obravnavali še s sociološkega in ekonomskega vidika. Ugotovili smo, da so danes kljub družbenim in tehnološkim spremembam še vedno prisotne percepcije knjižnice kot prostora za hrambo gradiva, saj knjige v fizični obliki močno sooblikujejo prostor, omogočajo hkratno uporabo elektronskih in tradicionalnih virov pri pridobivanju znanja, obenem pa je prostor vse bolj namenjen uporabnikom in pestri paleti različnih aktivnosti. Knjižnice postajajo vse bolj družabne in glasne, pa vendar zahteva po tišini, individualnem delu ter zasebnosti ostaja in terja svoje prostore znotraj knjižnice. Novodobni ljudje smo ves čas dosegljivi, našo pozornost nenehno delimo z najnovejšimi elektronskimi pripomočki in preobiljem informacij ter javno »objavljamo« svojo zasebnost. Knjižnični prostor pa omogoča zatišje, delovno atmosfero in koncentracijo. Je edinstven v svojem lokalnem značaju ter s tem vzbuja domačnost in povezanost z okoljem. Njegova socialna nota je izražena v netržni usmeritvi, ki vsakomur demokratično omogoča brezplačno uživanje osnovnih knjižničnih storitev. Zato je branik pred vdorom zasebnih profitnih interesov v poslednje javne prostore, ki omogočajo socialno enakost. Žal je ravno netržna narava knjižnic glavni razlog, da se njihov ogromen prispevek težko meri in kvantitativno ovrednoti kot družbeni kapital.

V nadaljevanju naštevamo nekaj najpomembnejših ugotovitev glede načrtovanja sodobnega knjižničnega prostora, ki smo jih zbrali po pregledu domače in tuje strokovne literature ter podobnih raziskav drugih splošnih knjižnic. Pri načrtovanju prostora je potrebno izhajati iz analize lokalne skupnosti, ki vključuje tudi mnenja uporabnikov. Tako lažje konkretiziramo knjižnične vloge in pripravimo dober vsebinski program knjižnice, ki v največji meri služi potrebam lokalne skupnosti. Vsebina programa namreč zelo vpliva na prostorsko zasnovo. Uporabniki si morajo v knjižnico enostavno želeti vstopiti. Zato je nujno, da se ustvari prostor, ki bo kot »tretji prostor« omogočal udobje in pobeg pred obveznostmi, prebujal kreativnost ter omogočal možnosti. Sodobni trendi narekujejo značilnosti sodobnih prostorov: vnos svetlobe v prostor, povezanost z naravo z zasteklitvami, trajnostno naravnost, uvedbo najnovejših tehnologij, kreativne prostore, poudarek na toplini, domačnosti, uvajanje tako družabnih kot tihih prostorov, fleksibilnost prostora in opreme ter omogočanje dostopnosti do knjižničnih prostorov za vse. Prav tako pri načrtovanju prostora ne smejo prevladati mnenja financerjev, nujno je upoštevanje stroke in potreb ciljnih skupin uporabnikov.

Našo raziskavo smo izvedli s pomočjo treh raziskovalnih metod. S spletno anketo smo raziskali mnenja in pričakovanja uporabnikov, z intervjuji mnenja zaposlenih ter na koncu izvedli mini ekspertno študijo za izračun potrebne površine knjižnice glede na strokovne standarde. V nadaljevanju z analizo zbranih raziskovalnih podatkov odgovarjamo na temeljna raziskovalna vprašanja.

Uporabniki – podobni so bili tudi rezultati raziskav drugih knjižnic – dojemajo Knjižnico Laško v tradicionalnem smislu, tj. predvsem kot mesto izposoje gradiva, kot kulturno središče, zakladnico znanja in šele nato kot mesto srečevanj in izmenjave mnenj. Prostorov v večini ne uporabljajo za sprostitev in kreativnost. Tako si v knjižnici največ izposojajo gradivo in obiskujejo prireditve. Manj uporabljajo čitalnico, najmanj pa dostopajo do naročenih baz podatkov in interneta. Večini se zdi lokacija knjižnice primerna in prostori estetsko urejeni. Manj kot polovica anketirancev meni, da so prostori funkcionalno razporejeni, gradivo pregledno nameščeno in prostor primeren za gibalno ovirane. Več kot polovica vprašanih ocenjuje prostore knjižnice kot premajhne, pri tem pa so posebej poudarili pomanjkanje parkirišč, omejenost možnosti razvoja in prostorsko utesjenost. Glede prostorov knjižnice je največ anketirancev navedlo, da si želijo ustrežnejši, bolj dostopen prireditveni prostor, nato bolj sodoben, odprt prostor, kavarno ter prostor za najmlajše in družine. Slednji je bil v komentarjih še posebej omenjen kot premajhen in prehrupen. Prav tako nihče ni izbral prostorske ureditve knjižnice kot največjo odliko Knjižnice Laško.

Za zaposlene je največja prednost knjižnice njene dobra lokacija, lep videz, zgodovinski kontekst stavbe in pa knjižnični vrt. Med slabostmi, ki jih opažajo, prednjačijo premajhna knjižnica, težko dostopen prireditveni prostor, premajhen otroški oddelek idr. Zaposleni si želijo pravljlično sobo, kavarno, tehnološko opremljen kreativni prostor, prostor za najstnike, garderobo, funkcionalne interne prostore, tihe bralne kotičke in prostor za druženje. Ob izboljšanih prostorskih pogojih bi lahko lažje izvajali obstoječe prireditvene dejavnosti in se posvetili novim, npr. borzi znanja, družinskim aktivnostim, aktivnostim za mlade, prostovoljstvu in ureditvi domoznanstva. Pet od šestih zaposlenih, udeležencev intervjuja, je izbralo možnost reševanja prostorske stiske s pomočjo prizidka, a le pod pogojem celovite in dolgoročne rešitve.

Tudi izračun potrebne površine knjižnice na podlagi Strokovnih priporočil in standardov za splošne knjižnice (2018) je pokazal, da bi za uspešno delovanje potrebovali okrog 1.300 m², najverjetneje pa več, ob upoštevanju bodočega vsebinskega programa.

Z izsledki, ki smo jih pridobili na osnovi pregleda teorije, zakonodaje in po izvedbi vseh treh raziskav, ugotavljamo, da smo dobili s strani udeležencev raziskave jasen signal za nujnost čimprejšnje izvedbe prostorskih sprememb. Pisna naloga lahko služi kot dokument, ki celovito zaokrožuje problematiko, jo predstavi ter potrjuje pričakovanja in želje zaposlenih. Na tej podlagi je potrebno najprej širše in potem podrobneje analizirati umestitev Knjižnice Laško v odnosu do lokalne skupnosti. Potrebno je ponovno ovrednotiti profil delovanja knjižnice, predvsem se odločiti, na katere knjižnične vloge se bomo v prihodnje najbolj osredotočali, kje vidimo možnost za naš največji prispevek k razvoju okolja, katere dejavnosti še dodatno želimo razvijati in s katerimi partnerji sodelovati (Strokovna priporočila in standardi za splošne knjižnice, 2018, str. 105–107).

Temu sledi pregled in ponovno ovrednotenje profila lokalne skupnosti, še posebej nas zanimajo prihodnje usmeritve in prioritete lokalne skupnosti, identifikacija trendov in dogajanj v zunanjem okolju, ki nam lahko pomagajo pri uresničevanju našega poslanstva (npr. pregledovanje razpisov za kulturo). Pisna naloga je obenem tudi podlaga za pripravo novega Strateškega načrta Knjižnice Laško 2020–2025. V načrtu je potrebno največji poudarek nameniti prostorski problematiki in navesti načrtovani potek njenega reševanja. Temu sledi priprava vsebinskega programa knjižnice, ki mora izhajati iz celote izsledkov raziskav, predvsem pa potreb lokalne skupnosti. Program mora biti pripravljen z dolgoročno vizijo, upoštevajoč trenutne projekcije. Šele nato priporočamo izdelavo arhitekturnega načrta.

Na osnovi ugotovitev naše raziskave lahko zaključimo, da si vsi zaposleni v Knjižnici Laško želimo delovati in pomembno prispevati k razvoju in kvaliteti življenja v lokalni skupnosti, tega si vidno želijo tudi naši uporabniki, a nezadosten prostor je očitna ovira na poti k uspehu. Tudi s kakovostnim delom ne moremo več nadomestiti pomanjkanja prostora, zato so nove rešitve na tem področju nujne.

5 NAVEDENI VIRI IN LITERATURA

- Ambrožič, M. (2005). Anketna metoda. V Šauperl, A. (ur.), *Raziskovalne metode v bibliotekarstvu, informacijski znanosti in knjigarstvu* (str. 23–52). Ljubljana: Filozofska fakulteta, Oddelek za bibliotekarstvo, informacijsko znanost in knjigarstvo.
- Ambrožič, M. in Badovinac, B. (2009). Knjižnice – dodana vrednost za uporabnike in okolje. V M. Ambrožič in D. Vovk (ur.), *Knjižničarji in knjižnice: dodana vrednost okolju: zbornik referatov* (str. 11–42). Ljubljana: Zveza bibliotekarskih društev Slovenije.
- Anketa o navadah uporabnikov MKL*. (2018). Ljubljana: Mestna knjižnica Ljubljana. Pridobljeno 9. 9. 2019 s spletne strani: https://www.mklj.si/images/dokumenti/splosno/o_nas/informacije_javnega_znacaja/Analiza_anketa_o_navadah_uporabnikov.pdf
- Barclay, D. A. (2017). Space and the social worth of public libraries. *Public Library Quarterly*, 36(4), 267–273, doi: 10.1080/01616846.2017.1327767
- Boyle, E., Collins, M., Kinsey, R., Noonan C. in Pocock, A. (2016). Making the case for creative spaces in Australian libraries. *The Australian Library Journal*, 65(1), 30–40. doi: 10.1080/00049670.2016.1125756
- Dahlgren, A. C. (2009). *Public library space needs: a planning outline*. Madison: Wisconsin Department of Public Instruction. Pridobljeno 9. 9. 2019 s spletne strani: <https://dpi.wi.gov/sites/default/files/imce/pld/pdf/plspace.pdf>
- Dolar, J. (1982). *Spomin človeštva*. Ljubljana: Cankarjeva založba.
- Flaker, V., Ficko, K., Grebenc, V., Mali, J., Nagode, M. in Rafaelič, A. (2019). *Hitra ocena potreb in storitev*. Ljubljana: Fakulteta za socialno delo.
- Galluzzi, A. (2009). New public libraries in Italy: trends and issues. *The International Information & Library Review*, 41(1), 52–59. doi: 10.1016/j.iilr.2008.12.002
- Gisolfi, P.A. (2019). Trends in public library design from the 19th to the 21st Centuries. *Public Library Quarterly*, 38(3), 290–308. doi: 10.1080/01616846.2019.1582268
- Grdešič, S. (2019). *Primernost prostorov Knjižnice Črnomelj* (Magistrsko delo). Filozofska fakulteta, Ljubljana. Pridobljeno 10. 9. 2019 s spletne strani: <https://repozitorij.uni-lj.si/Dokument.php?id=119716&lang=slv>
- Imholz, S. (2008). Public libraries by design: embracing change at low cost. *Public Library Quarterly*, 27(4), 335–350, doi: 10.1080/01616840802477110

Mlakar, N., Splošna knjižnica kot prostor: potrebe in pričakovanja zaposlenih in uporabnikov Knjižnice Laško. Pisna naloga za bibliotekarski izpit

- Irvall, B. in Skat Nielsen, G. (2015). *IFLA Smernice za dostop do knjižnic za uporabnike z oviranostmi – kontrolni seznam*. Ljubljana: Zveza bibliotekarskih društev Slovenije.
- Jazbinšek, M. in Kovačič, M. (ur.). (2014). *Premišljena hiša z veliko domišljije: zbornik ob 40-letnici rednega delovanja Knjižnice Laško*. Laško: Knjižnica.
- Južnič, P. in Kalan, T. (2015). Novejše knjižnične stavbe v Sloveniji. *Knjižnica*, 59(1–2), 145–161.
- Kordeš, U. in Smrdu, M. (2015). *Osnove kvalitativnega raziskovanja*. Koper: Založba Univerze na Primorskem.
- Latimer, K. (2007). What to consider when planning library space. V Latimer, K. in Niegaard, H. (Ur.). *IFLA library building guidelines: developments & reflections*. (str. 68–82). München: K. G. Saur.
- Moorman, J. A. in Schlipf, F. (2018). Repurpose with a purpose: converting nonlibrary spaces into public libraries. *American Libraries*, 49(9-10), 34–39. Pridobljeno 7. 9. 2019 s spletne strani:
<http://search.ebscohost.com/login.aspx?direct=true&db=lxh&AN=131666846&site=ehost-live>
- Novljan, S., Potokar, R. in Slokar, R. (2001). *Načrtovanje gradnje in opreme knjižnic*. Ljubljana: Narodna in univerzitetna knjižnica.
- Podbrežnik, I. (2016). Ugotavljanje zadovoljstva uporabnikov s kakovostjo storitev v slovenski splošni knjižnici. *Knjižnica*, 60(1), 17–44.
- Poslanstvo in vizija*. (2018). Laško: Knjižnica Laško. Pridobljeno 18. 9. 2019 s spletne strani:
<https://www.knjiznica-lasko.si/poslanstvo-in-vizija/>
- Pravilnik o pogojih za izvajanje knjižnične dejavnosti kot javne službe. (2003). *Uradni list RS*, št. 73/2003, 70/2008, 80/2012. Pridobljeno 20. 9. 2019 s spletne strani:
<http://www.pisrs.si/Pis.web/pregledPredpisa?id=PRAV5163>
- Raziskava med člani Mariborske knjižnice*. (2013). Maribor: Mariborska knjižnica. Pridobljeno 5. 9. 2019 s spletne strani:
http://www.mb.sik.si/datoteke/Mariborska_knjiznica/Pomembni_dokumenti/Merjenje_zadovoljstva_uporabnikov_2012.pdf
- Raziskava med člani, uporabniki in neuporabniki Knjižnice Cirila Kosmača Tolmin*. (2015). Tolmin: Knjižnica Cirila Kosmača Tolmin. Pridobljeno 5. 9. 2019 s spletne strani:
https://www.kektolmin.si/wp-content/uploads/2014/09/Knji%C5%BEnica-Tolmin_Interstat_predstavitev_22122015.pdf

Statistični podatki. (b. d.). Ljubljana: Statistični urad Republike Slovenije. Pridobljeno 27. 9.

2019 s spletne strani:

https://pxweb.stat.si/SiStatDb/pxweb/sl/10_Dem_soc/10_Dem_soc__05_prebivalstvo__10_stevilo_preb__20_05C40_prebivalstvo_obcine/05C4002S.px/table/tableViewLayout2/

Strateški načrt Knjižnice Laško 2014–2019. (2014). Laško: Knjižnica Laško. Pridobljeno 18.

9. 2019 s spletne strani: [https://www.knjiznica-lasko.si/wp-](https://www.knjiznica-lasko.si/wp-content/uploads/2018/08/Strate%C5%A1ki-na%C4%8Drt-Knji%C5%BEnice-La%C5%A1ko.pdf)

[content/uploads/2018/08/Strate%C5%A1ki-na%C4%8Drt-Knji%C5%BEnice-La%C5%A1ko.pdf](https://www.knjiznica-lasko.si/wp-content/uploads/2018/08/Strate%C5%A1ki-na%C4%8Drt-Knji%C5%BEnice-La%C5%A1ko.pdf)

Strokovna priporočila in standardi za splošne knjižnice: (za obdobje 2018–2028). (2018).

Ljubljana: Nacionalni svet za knjižnično dejavnost.

Vogrinčič Čepič, A. (2017). Knjižnica kot (tretji) prostor: družbeni učinki prostorskih praks.

Keria: Studia Latina et Graeca, 19(12), 57–80. doi: 10.4312/keria.19.1.57-80

Zakon o knjižničarstvu (ZKnj-1). (2001). *Uradni list RS*, št. 87/2001, 96/2002 – ZUJIK,

92/2015. Pridobljeno 20. 9. 2019 s spletne strani:

<http://www.pisrs.si/Pis.web/pregledPredpisa?id=ZAKO2442>

Žumer, M. (2005). Ekspertna študija. V Šauperl, A. (ur.), *Raziskovalne metode v*

bibliotekarstvu, informacijski znanosti in knjigarstvu (str. 96–101). Ljubljana:

Filozofska fakulteta, Oddelek za bibliotekarstvo, informacijsko znanost in knjigarstvo.

Priloga 1: Anketni vprašalnik

Pozdravljeni.

Prosimo vas za izpolnitev ankete (najkasneje do petka, 4.10.2019), ki jo opravljamo v okviru obveznega izobraževanja zaposlenih v Knjižnici Laško. Z njo želimo ugotoviti, kako uporabniki ocenjujete knjižnico in kakšne spremembe si želite.

Vprašalnik je kratek in anonimen, za izpolnjevanje boste potrebovali približno pet minut, rezultati pa bodo uporabljeni le za analizo in nadaljnje načrtovanje. Za sodelovanje se vam prijazno zahvaljujemo.

1. Kako pogosto obiščete prostore Knjižnice Laško? Označite odgovor.

- vsak dan
- enkrat tedensko
- enkrat mesečno
- nekajkrat letno
- je ne obiskujem

2. Kaj mi predstavlja Knjižnica Laško? Možnih je več odgovorov.

- kulturno središče
- zakladnico znanja
- informacijsko središče
- prostor srečevanj in druženj
- mesto, kjer si izposodim knjižnično gradivo
- prostor, kjer se umirim in sprostim
- prostor, ki vzpodbuja kreativnost in izmenjavo mnenj
- drugo: _____

3. Uporaba knjižničnih storitev v zadnjem letu. Označite, katere od navedenih storitev ste vsaj enkrat uporabili v zadnjem letu.

- izposodil(a) sem si gradivo
- uporabljal(a) sem čitalnico
- obiskal(a) sem prireditve/dejavnosti
- iskal(a) sem informacije oz. svetovanje glede izbora gradiva
- dostopal(a) sem do interneta
- dostopal(a) sem do naročenih baz podatkov
- obiskoval(a) sem Univerzo za tretje življenjsko obdobje (UTŽO)
- drugo: _____

4. Kaj menite o prostorski ureditvi Knjižnice Laško? Za vsako od naštetih možnosti označite, se ne strinjam, delno se strinjam ali popolnoma se strinjam.

	se ne strinjam	delno se strinjam	popolnoma se strinjam
a. Lokacija Knjižnice Laško se mi zdi primerna.			
b. Razporeditev samih prostorov je funkcionalna.			
c. Gradivo na policah je pregledno nameščeno in lahko dostopno.			
č. Prostori Knjižnice Laško so premajhni.			
d. Postavitev računalniških mest je ustrezna.			
e. Prostori Knjižnice Laško so estetsko urejeni.			
f. Prostorska ureditev Knjižnice Laško je primerna za gibalno ovirane.			

Opomba/pojasnilo za katero od alinej:

5. Kaj od naštetega bi si najbolj želeli v Knjižnici Laško? Izberite 5 vam najpomembnejših možnosti. Nato jih razvrstite na lestvici od 1-5, pri čemer 1 predstavlja najbolj zaželeno možnost.

- prostornejšo časopisno čitalnico
- tihe študijske/bralne koticke
- prostor za najmlajše, primeren za družine
- ustrežnejši (bolj dostopen) prireditveni prostor
- pravljlično sobo
- koticke za druženje
- kavarno
- prostor za mlade
- sodobnejšo tehnološko-računalniško opremljenost
- opremo za slepe in slabovidne
- bolj sodoben, odprt prostor
- toaletne prostore, prilagojene gibalno oviranim
- dvigalo, ki omogoča dostopnost do vseh prostorov za uporabnike
- uporabnikom dostopen prostor z domoznansko zbirko

6. Kaj je po vašem mnenju največja odlika Knjižnice Laško? Označite samo en odgovor.

- kakovostne storitve in dejavnosti knjižnice
- raznovrstno knjižnično gradivo
- prostorska ureditev knjižnice
- strokovni in prijazni zaposleni
- drugo: _____

7. Spol (označite odgovor):

- ženski
- moški

8. Starost (označite odgovor):

- 15 –20 let
- 21–35 let
- 36–50 let
- 51–65 let
- 66-74 let
- 75 let in več

9. Status (označite odgovor):

- dijak
- študent
- zaposlen
- upokojenec
- nezaposlen

Zahvaljujemo se vam za vaše sodelovanje.

Priloga 2: Intervju zaposlenih v Knjižnici Laško

Spol intervjuvanca: _____

Leta delovnih izkušenj: _____

Zaposlen na delovnem mestu: _____

1. Kako ocenjujete trenutne prostore Knjižnice Laško z vidika pogojev za vaše delo?
2. Kakšne prednosti vidite v trenutnih prostorih Knjižnice Laško kot celote?
3. Kakšne so po vašem mnenju poglobitve slabosti teh prostorov (pri tem razmišljajte o vseh skupinah uporabnikov)?
4. Kakšne prostorske spremembe oz. izboljšave si želite?
5. Katere nove dejavnosti bi Knjižnica Laško lahko izvajala ob optimalnih prostorskih pogojih?
6. Imate kakšen predlog, kako izboljšati trenutno stanje v primeru, da še nekaj let ne bo večjih izboljšav glede prostorske ureditve? Kako v tem primeru vidite prihodnji razvoj knjižnice?
7. Če bi lahko izbirali med sodobnim prizidkom k obstoječi stavbi, dislociranimi skladišči ali novogradnjo na drugi lokaciji, za katero od možnosti bi se odločili? Prosimo, utemeljite.